

JAARVERSLAG 2024

HET FLEVO-LANDSCHAP

Natuur dichtbij

**HET FLEVO
LANDSCHAP**

Inhoudsopgave

Deel 1 - Bestuursverslag

1. Verslag Raad van Toezicht 2024

- 1.1 Voorwoord 'Flevoland(schap) in beweging'
- 1.2 Overzicht werkzaamheden Raad van Toezicht
- 1.3 Samenstelling Raad van Toezicht en relevante nevenfuncties

2. Juridische structuur en governance

- 2.1 Juridische Structuur
- 2.2 Governance
 - Ad a. Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren
 - Ad b. Effectiviteit en efficiency van bestedingen
 - Ad c. Omgang met belanghebbenden

3. Het Flevo-landschap in kort bestek

- 3.1 Beleidsplan 2024-2027
 - 1. Kwaliteitsnatuur
 - 2. Natuur in het hart
 - 3. Natuur als partner
- 3.2 2024 in kort bestek
- 3.3 Risicomanagement
- 3.4 Duurzaamheid
- 3.5 Beleggingsbeleid en vermogensbeheer
- 3.6 Toekomst

4. Doelrealisatie 2024

- 4.1 Kaderstelling en Kwaliteitsborging
- 4.2 Terreinbeheer
- 4.3 Natuurbeleving
- 4.4 Ontwikkelingen en Initiatieven
- 4.5 Samenwerking en Draagvlak
- 4.6 Aansturing en Ondersteuning
- 4.7 Projecten gefinancierd met gelden van de Nationale Postcode Loterij

5. Bijzonderheden exploitatie 2024

Deel 2 - Jaarrekening

Colofon

4

4

4

5

7

10

10

10

11

11

12

16

16

16

16

17

17

19

20

20

21

23

25

27

32

34

36

39

41

43

45

46

Deel 1 – Bestuursverslag

1. Verslag 2024 Raad van Toezicht

1.1 Flevoland(schap) in beweging

Destijds zijn de IJsselmeerpolders ontwikkeld als oplossing voor de overstromingen van de Zuiderzee en het verkrijgen van extra landbouwgrond ten behoeve van de voedselvoorziening. Door de inpoldering werd een enorme uitbreiding van het landbouwareaal verkregen. Bovendien ontstond er ruimte voor woningbouw. Er werden nieuwe steden en dorpen gebouwd. Voorts kwam er gaandeweg ook ruimte beschikbaar voor het inrichten van nieuwe natuur. Natuur die gezien de spreiding over Flevoland overal nabij is en bovendien volop in ontwikkeling. Natuur die op Schokland wordt gecombineerd met aandacht voor het cultureel erfgoed.

Momenteel is er sprake van ingrijpende veranderingen. Het Nieuwe Land dat zich bij de inrichting kenmerkte door vrijwel onbeperkte mogelijkheden, is volop in beweging. Bij de verdere ontwikkeling van het gebied, dient er rekening te worden gehouden met de snel veranderende omstandigheden, met nieuwe ontwikkelingen, inzichten en andere maatschappelijke eisen die gesteld worden. Denk hierbij aan de uitdagingen rond klimaat, energie, water en bodem.

Ook in de IJsselmeerpolders waar de ruimte onbeperkt leek, strijden momenteel verschillende vraagstukken om

voorrang. De veelal uiteenlopende belangen van bewoners, bedrijven, gebruikers en andere stakeholders, maken deze discussie er niet eenvoudiger op. Er wordt in toenemende mate ruimte gevraagd voor wonen. Voorts is er ruimte nodig voor het bouwen van windmolens, het aanleggen van zonneparken en Defensie legt mogelijk ook een claim op de schaarser wordende ruimte. Ook is er extra aandacht voor de waterkwaliteit. Er worden nieuwe regels gesteld aan het waterpeil om zodoende beter te kunnen inspelen op extremen: droogte en hoosbuien. Deze ontwikkelingen, die een stevige impact hebben, kunnen daarmee het landschap en de natuur zowel positief als negatief beïnvloeden. Dit alles laat zien dat we een nieuwe tijd zijn binnengegaan.

Het Flevo-landschap kan in een aantal veranderingen een belangrijke rol spelen. Het Flevo-landschap beseft dat de natuur veel aandacht en zorg nodig heeft om in een goede conditie te blijven en waar nodig kan Het Flevo-landschap een bijdrage leveren aan het herstellen van de natuur. Als Flevo-landschap spannen wij ons in om, samen met onze partners, de Provincie, de Flevolandse gemeenten, onze pachters, onze burens de agrariërs en onze begunstigers, van onderaf en stapsgewijs de kwaliteit en de veerkrachtigheid van de natuur te bevorderen. Wij voelen ons hierin gesteund door veel Flevolandse bewoners.

door Het Flevo-landschap beheerde natuurgebieden regelmatig bezoeken, enthousiast zijn over de diversiteit, de mogelijkheden om er te recreëren en die op verschillende manieren een bijdrage leveren aan het werk van Het Flevo-landschap. Hiervoor zijn wij iedereen bijzonder dankbaar en het stimuleert ons als Raad van Toezicht om onze taak met extra enthousiasme uit te oefenen.

1.2 Overzicht werkzaamheden Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft als belangrijke taak toe te zien op het door de directeur-bestuurder gevoerde beleid en daarmee op de realisatie van de doelen van de organisatie. Daarbij ziet de Raad van Toezicht erop toe dat Het Flevo-landschap handelt in overeenstemming met de doelen in de statuten. Zij heeft oog voor risico's en daarnaast voor gevolgen van (maatschappelijke) ontwikkelingen in de omgeving van Het Flevo-landschap. Naast het toezien, is de Raad van Toezicht ook sparringpartner voor de directeur-bestuurder. Onder meer in themabijeenkomsten, vaak in aanwezigheid van het management, wordt hier verder inhoud aan gegeven. Verder is de Raad werkgever van de directeur-bestuurder.

De voorzitter van de Raad van Toezicht voert periodiek overleg met de directeur-bestuurder. In 2024 heeft de voorzitter negen keer een werkoverleg gehad met de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht is in 2024 zeven keer in vergadering bijeengekomen, waaronder twee extra online vergaderingen. In juni 2024 bracht de Raad van Toezicht een veldbezoek aan natuurgebied Larserbos bij Lelystad, waar we onder begeleiding van een van de boswachters samen met de directeur en het management een interessante wandeling hebben gemaakt en kennisnamen van onder meer de algemene inrichting

van dit gebied, de staat van de natuur en de recente aangebrachte wijzigingen in de inrichting van dit gebied. In oktober hebben ook de nieuwe leden van de Raad van Toezicht deelgenomen aan een excursie naar het Larserbos bij Lelystad. We hebben het jaar afgesloten door als Raad van Toezicht deel te nemen aan de kerstbijeenkomst in het Natuurpark.

Binnen de Raad van Toezicht zijn er drie commissies.

1. De Audit Commissie houdt specifiek toezicht op de financiële ontwikkelingen. De Audit Commissie heeft in 2024 vijf keer vergaderd. Naast de bedrijfs- en financiële processen, waren het Programma Nieuwe Natuur, de jaarcontrole en financiële rapportages onderwerpen van gesprek.
2. De Kwaliteitscommissie houdt specifiek toezicht op de duurzame kwaliteit van de werkzaamheden en het beheer op de langere termijn. De Kwaliteitscommissie adviseert over visies en kaders rond de thema's natuur, landschap, recreatie, cultuurhistorie en gebieden. Daarnaast kan de commissie de inhoudelijke en beheer-technische afwegingen bespreken. In 2024 heeft de Kwaliteitscommissie bijzondere aandacht geschonken aan de beheerplannen, fondsenwerving, het provinciale Programma Nieuwe Natuur, waaronder project Noorderwold-Eemvallei, de planuitwerking Schokland en de effecten van klimaatverandering (droogte opgevolgd door veel neerslag). Daarnaast heeft de Kwaliteitscommissie stil gestaan bij haar rol. Dit heeft geleid tot het aanpassen van het Reglement Kwaliteitscommissie. De Kwaliteitscommissie is in 2024 vier keer bijeengekomen.
3. De Remuneratiecommissie stelt jaarlijks een beoordeling op van het functioneren van de directeur-bestuurder en beheert de beloning van de directeur-be-

stuurder. Hiertoe stelt zij een remuneratierapport op waarin het functioneren van de directeur-bestuurder wordt beschreven en het gevoerde beloningsbeleid. De Remuneratiecommissie kan ook aanbevelingen geven. In 2024 is de commissie twee keer bijeengekomen. Daarnaast heeft de Remuneratiecommissie gesprekken gevoerd met het management van Het Flevo-landschap en de Personeelsvertegenwoordiging. Ook werden er, zoals al eerder genoemd, regelmatig werkoverleggen gevoerd tussen de voorzitter van de Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder.

De Raad van Toezicht dient het eigen functioneren jaarlijks te evalueren, dit mede in het licht van de (maatschappelijke) omgeving en de ontwikkelingen daarin. Tijdens elke evaluatie wordt kritisch gekeken naar het eigen functioneren en het samenspel tussen Raad van Toezicht, directeur en werkorganisatie. De bestuursopdracht van het betreffende jaar, die als dashboard fungeert om de ontwikkelingen en resultaten goed te kunnen monitoren, is hier een belangrijke graadmeter voor. Het belang van een goed evenwicht tussen opgaven en middelen wordt daarin benadrukt. Gezien alle wisselingen in de Raad van Toezicht heeft er in 2024 geen zelfevaluatie plaatsgevonden. Deze staat voor begin 2025 gepland.

Per 1 juli 2024 zijn Petrus Persoon en Carla Huberts toegetreten tot de Raad van Toezicht en heeft Suzanne Olivier afscheid genomen. Wij bedanken Suzanne voor haar inzet gedurende de periode waarin zij verbonden was aan de Raad van Toezicht van Het Flevo-landschap. Per 1 september 2024 is Hedwig Boerrigter voorzitter geworden van de Kwaliteitscommissie en is Arne van den Berg voorzitter geworden van de Remuneratiecommissie. Bij de werving van de nieuwe toezichthouders is speci-

fiek gezocht naar ervaren kandidaten met een brede bestuurlijke en maatschappelijke verankering en netwerk in Flevoland, waarvan één van de kandidaten afkomstig is uit het bedrijfsleven.

Naast de elk jaar terugkomende onderwerpen uit de Planning en Control-cyclus heeft de Raad van Toezicht met de directeur-bestuurder intensief van gedachten gewisseld en besluiten genomen over de volgende onderwerpen:

- De ontwikkelingen en dilemma's rond de twee deelprojecten in het kader van Programma Nieuwe Natuur Flevoland: Schokland en Noorderwold-Eemvallei.
- Het ontwikkelen van een grondstrategie.
- De verwerving en verkoop van gronden en opstallen in het kader van het Programma Nieuwe Natuur.
- De plannen voor de nieuwbouw van het bezoekerscentrum De Trekvogel.
- De bestuursopdracht voor de directeur-bestuurder en de monitoring hiervan.
- Strategie en inzet met betrekking tot fondsenwerving particuliere markt en bedrijfsleven.
- Dossier Staatssteun.
- Het inregelen van een goede samenwerking met de nieuwe accountant en het vaststellen van de aandachtspunten voor 2024.
- Het aanscherpen van de processen en planningen rond de begrotingen.
- Het bespreken van het jaarplan.

Wij hebben als Raad van Toezicht aandacht voor de criteria van en de discussie over goed bestuur en de good governance regels in de non-profit sector en volgen de ontwikkelingen in het kader van de brancheorganisatie Goede Doelen Nederland. Ook de criteria van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) worden nauwlettend gevolgd.

De Raad van Toezicht is ook dit jaar weer bijzonder blij met de financiële bijdrage van Nationale Postcode Loterij Nederland. Deze bijdrage is zeer belangrijk om bijzondere en grote projecten te kunnen uitvoeren en meer activiteiten gericht op een breed publiek te kunnen aanbieden. De korte lijnen naar, de goede samenwerking met en de bijdragen van de provincie Flevoland worden zeer gewaardeerd. De Raad van Toezicht wil ook het belang van een uitstekende samenwerking met gemeenten en het waterschap benadrukken.

Het samen optrekken met collega groene organisaties, met respect voor elkaars kwaliteiten en aanvullend op elkaars competenties, is eveneens van groot belang. Stichting Flevo-landschap is evenals de andere provinciale landschappen en de landschapsbeheer-organisaties aangesloten bij Stichting LandschappenNL, de gezamenlijke koepelorganisatie. LandschappenNL zorgt onder meer voor de landelijke en Europese belangenbehartiging en is ook het forum waar veel informatie en kennis onderling gedeeld wordt tussen de lid-organisaties. Dit gebeurt zowel op het niveau van directeur-bestuurder als de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht wil nadrukkelijk haar grote waardering uitspreken voor de wijze waarop alle medewerkers zich hebben ingezet en het vele werk dat zij hebben verricht in een voor Het Flevo-landschap intensief jaar. De werkorganisatie heeft zich het afgelopen jaar volop en met veel energie gericht op het beheer en de ontwikkeling van onze mooie natuurterreinen. Een bijzonder woord van dank voor het managementteam, dat samen met de directeur-bestuurder gedurende een hectisch jaar de voortgang van de organisatie heeft geborgd.

Tot slot nog een woord van dank voor de vrijwilligers van Het Flevo-landschap. Dankzij hun inzet maken zij meer mogelijk bij het beheer van natuur, landschap en cultuurhistorie. Wij koesteren de natuur die wij beheren en ontvangen elk jaar miljoenen bezoekers in onze gebieden. Dat zou niet mogelijk zijn geweest zonder de hulp, inzet en bijdragen van alle betrokkenen, Provincie Flevoland, de vele vrijwilligers en al onze begunstigers en bedrijfsrelaties. Hen allemaal willen wij heel hartelijk bedanken voor hun inzet en de resultaten die daarmee bereikt zijn in 2024.

Namens de Raad van Toezicht,
Aad Slot, voorzitter

1.3 Samenstelling Raad van Toezicht en relevante nevenfuncties

De Raad van Toezicht is ingesteld op 30 december 2012.
Leden van de Raad van Toezicht zijn niet bezoldigd, maar ontvangen een onkostenvergoeding.

Raad van Toezicht (per 31-12-2024):

Lid	Hoofdfunctie	Nevenfuncties
Dhr. A.N.J. Slot <i>(voorzitter RvT, lid van Remuneratiecommissie)</i>	Managing Director Stichting Scheepvaart	Directeur AZVZ Services BV Voorzitter EFO Paardenverzekering
Dhr. A.J. Lok <i>(voorzitter van Audit Commissie)</i>	Trainer en adviseur bij Kriton B.V.	Lid bestuur Faculty Audit & Assurance, NBA; Lid Raad van Toezicht van Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland
Dhr. A.E.O. van den Berg <i>(voorzitter van Remuneratiecommissie)</i>	Directeur/eigenaar MediaActivationCo. B.V./ AS WE SPEAK Media B.V. / Sponsoringbureau B.V.	Raad van advies CVTD
Mw. H.S. Boerrigter <i>(voorzitter van Kwaliteitscommissie)</i>	Programmaleider DAW-Kennisprogramma <i>(Deltaplan Agrarisch Waterbeheer)</i>	Lid bestuur Stichting Future Food Production; Lid bestuur Stichting Water, Wonen en Natuur; Voorzitter RV Pontos
Mw. C.J.W.L. Huberts <i>(lid van Audit Commissie)</i>	Directeur/eigenaar Chuberts Strategisch Advies	Bestuurslid Stichting Leergeld Randmeren; Jurylid PMO - Global Awards
Dhr. P.G.A.M. Persoon <i>(lid van Kwaliteitscommissie)</i>	Directie Natural Fragrance	Coördinator Vrijwilligersmanagement Rode Kruis

Toekomst

De kwaliteit van leven voor alle inwoners van Flevoland is mede afhankelijk van de kwaliteit en nabijheid van natuur en landschap. Keuzes van nu bepalen hoe Flevoland er straks uitziet. Als organisatie voor een door Flevolandse staan wij middenin die samenleving. Vanuit deze positie en onze deskundigheid blijven we ons ook de komende periode inzetten voor kwaliteit en beleving van natuur, landschap en erfgoed in Flevoland, voor iedereen dichtbij. Kunnen wandelen, fietsen of simpelweg 'zijn' in de natuur draagt bij aan je gezondheid en verbinding met je omgeving. Daarnaast wil je dat waar je van houdt, beschermen. We zijn dan ook trots op hoeveel mensen ons als begunstiger steunen, en zich voor Het Flevo-landschap in willen zetten als vrijwilliger. We hopen de komende jaren nog meer mensen te mogen verwelkomen die zich, op een manier die bij hen past, willen inzetten voor de natuur in de buurt: als gids, excursieleider, vrijwillig boswachter, in beheer, achter de balie, of vanuit een ander talent.

Waar we ook naar uitkijken is de bouw en opening van ons nieuwe bezoekerscentrum in Almere, die steeds dichterbij komt. In het nieuwe bezoekerscentrum kun je straks elke dag binnenlopen voor informatie, een goede kop koffie en fijne ontmoetingen. We gaan er bezoekers kennis laten maken met natuur, landschap en de geschiedenis van dit deel van de Zuidelijke Flevopolder. Daarnaast werken we met Museum Schokland toe naar een betere ontvangst van bezoekers op Schokland.

We zijn ook trots dat we met bezoekers, een boek en een reeks activiteiten vijftig jaar Natuurpark Lelystad kunnen vieren in 2025. Tegelijkertijd maken we ons zorgen over de mogelijke opening van Lelystad Airport voor jachtvliegtuigen

van defensie (F35's) en/of vakantievluchten, vanwege de impact hiervan op natuur, klimaat, het natuurpark en onze bezoekers en inwoners van Lelystad en wijde omgeving. Terwijl door het uitblijven van effectief nationaal beleid en maatregelen voor natuurherstel en klimaat deze opgave alleen maar groter worden. Vanuit onze taak als natuurbeheerorganisatie blijven we in de komende periode dan ook onze kennis en deskundigheid inzetten voor behoud en herstel van natuur en landschap in Flevoland.

Concreet staan er ook dit jaar weer enkele natuurimpulsen op stapel. Bijvoorbeeld in het Greppelveld (Dronten), waar we de waterhuishouding gaan versterken voor weide- en andere graslandvogels. De Pampushout (Almere) krijgt er een zogenoemde 'gouden rand' bij met flauwe oevers. Ook hopen we op enig moment te kunnen gaan starten met de inrichting van de laatste delen van Noorderwold-Eemvallei (Zeewolde) en de nieuwe natuur aan de zuidkant van Schokland. We blijven dus ook elke dag met passie en optimisme werken aan een nog mooier Flevoland.

Financieel zijn er wel enkele uitdagingen. Om onze rol als beheerder van natuur, landschap en erfgoed te kunnen blijven vervullen op een niveau dat van ons wordt verwacht, zijn voldoende financiële middelen een voorwaarde. Net als voor instandhouding van recreatieve voorzieningen, en daarmee de recreatieve mogelijkheden voor inwoners, en de waardevolle en gewaardeerde inzet van vrijwilligers. Ook daar blijven we ons hard voor maken.

Philip Makkink, directeur Het Flevo-landschap

2. Juridische structuur en governance

2.1 Juridische structuur

De stichting heeft de naam Stichting Flevo-landschap en is statutair gevestigd te Lelystad. Gedurende het boekjaar 2024 hebben er geen wijzigingen in de statuten of het directiereglement plaatsgevonden. De stichting kent een Raad van Toezicht en een directeur-bestuurder.

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht heeft, op advies van de Remuneratiecommissie, het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie van het beloningsbeleid heeft in 2022 plaatsgevonden.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt Stichting Flevo-landschap de Regeling beloning directeuren van goede doelen-organisaties (zie goededoelennederland.nl). De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij directeur-bestuurder J. Ph. Makkink vond plaats door de Remuneratiecommissie. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 450 punten met een maximaal jaarinkomen van € 144.154,= (peildatum 1 juli 2024).

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroegen (2024 in EUR) voor de heer J.Ph Makkink (1 FTE/12 mnd.) EUR 116.624,- (inclusief pensioenpremie). Deze beloning bleef binnen de geldende maxima.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen, de pensioencompensatie en de overige beloningen op termijn bleven binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag. De belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

2.2 Governance

Het Flevo-landschap is een door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) erkend goed doel. Goede doelen leggen verantwoording af aan hun donateurs en de maatschappij over de besteding van de inkomsten. Eenduidige regels maken goede doelen transparant en verplichten tot een goede toelichting op de werkwijze en verantwoording van resultaten. Sinds 1 januari 2016 is er een Erkenningregeling Goede Doelen met nieuwe normen en gemoderniseerd toezicht. De meeste codes en richtlijnen van Goede Doelen Nederland zijn opgenomen in de normen van de Erkenningregeling. In 2021 heeft een hertoetsing plaatsgevonden van Het Flevo-landschap door het CBF, met als uitkomst dat de Erkenning wordt gecontinueerd. Het Flevo-landschap voldoet aan de harde normen van categorie-D.

Voor de leden van Goede Doelen Nederland gelden de volgende codes, regels en richtlijnen:

- SBF-code voor Goed Bestuur. SBF staat voor Stichting Samenwerkende Branche-organisaties Filantropie, opgericht in 2011 met als doel het bevorderen van de maatschappelijke rol en betekenis van de filantropie binnen Nederland. SBF heeft een Code voor Goed Bestuur opgesteld, waaraan ook Het Flevo-landschap zich committeert.
- Richtlijn RJ650 en Richtlijn C2 (onderdeel van richtlijnen voor de jaarverslaggeving van de Raad voor de jaarverslaggeving) en aanbeveling Toepassing Richtlijn 650 'kostentoerekening beheer en administratie'.
- Erkenningregeling Goede Doelen (CBF).
- Regeling beloning directeuren van goede doelen.
- Richtlijn Financieel Beheer goede doelen.
- Handreiking verwerking en waardering van nalatenschappen belast met (vrucht)gebruik.

De Raad van Toezicht en de directeur-bestuurder onderschrijven de drie principes van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen en geven in deze verantwoordingsverklaring aan hoe Het Flevo-landschap hiermee omgaat. De drie principes zijn:

- a) Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren.
- b) Effectiviteit en efficiency van bestedingen.
- c) Omgang met belanghebbenden.

Ad a. Onderscheid toezicht, besturen en uitvoeren

Bestuurlijke organisatie

- Het Flevo-landschap hanteert een in de statuten vastgelegd toezicht door de Raad van Toezicht op de directie. De Raad van Toezicht heeft daarnaast een adviserende rol voor de directeur-bestuurder.
- De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de opstelling van het beleid en de uitvoering van het werk. De kaders hiervoor worden gevormd door de statutaire doelstellingen en het meerjarenbeleidsplan 2024-2027. Deze worden jaarlijks uitgewerkt in een Jaarplan en Jaarbegroting, welke door de Raad van Toezicht worden goedgekeurd. De directeur is daarbij gebonden aan het Directiereglement.
- De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun toezichtstaak voor een periode van maximaal vier jaren en zijn in principe eenmaal herbenoembaar. In 2014 is een rooster van aftreden ingesteld, dat jaarlijks wordt geactualiseerd. De leden van de Raad van Toezicht vervullen hun functie onbezoldigd. Zij hebben wel recht op vergoeding van in hun functie gemaakte onkosten.
- De Raad van Toezicht vergadert minimaal vier keer per jaar. Ter voorbereiding van de vergaderingen functioneert een Audit Commissie bestaande uit twee leden van de Raad van Toezicht. Elke vergadering van de Raad van Toezicht wordt door de directeur en de voorzitter voorbereid.
- Een Kwaliteitscommissie adviseert de Raad van Toezicht over visies op de thema's natuur, landschap, recreatie en cultuurhistorie en de functies die daarbij een rol spelen, alsook gebiedsvisies en beheerkaders. Twee leden van de Raad van Toezicht hebben zitting in de Kwaliteitscommissie.
- Ieder jaar voert de Remuneratiecommissie een beoordelingsgesprek met de directeur.
- In het beoordelingsgesprek wordt ook getoetst of voldaan is aan de regeling beloningen van Goede Doelen Nederland en of er sprake is of is geweest van integriteit issues. Twee leden van de Raad van Toezicht hebben zitting in de Remuneratiecommissie.

Werkorganisatie

- De directeur opereert in de werkorganisatie samen met een Managementteam (MT) dat wordt gevormd door de hoofden van de inhoudelijke afdelingen Beleid, Kwaliteit & Ontwikkeling, Natuur- en Landschapsbeheer, Marketing, Communicatie & Natuurbeleving en de afdeling Bedrijfsvoering. Het MT vergadert eens in de twee weken.
- De afdelingen kennen elk een eigen afdelingsoverleg.

- Binnen de organisatie zijn een interim-controller en een assistent-controller aanwezig. Organisatorisch vallen zij onder het hoofd van de afdeling Bedrijfsvoering. Het hoofd Bedrijfsvoering neemt deel aan de vergaderingen van de Audit Commissie.
- Het Flevo-landschap heeft een Personeelsvertegenwoordiging (PVT), bestaande uit, in 2024, drie werknemers uit de organisatie. In 2024 hebben er vier overlegvergaderingen met de directie plaats gevonden. Hierin zijn diverse onderwerpen aan bod gekomen, zoals de aantrekkelijkheid als werkgever, het cao-proces, de regeling Functiebeschrijving en -waardering en duurzaamheid. Onderwerpen die mede ingebracht zijn door collega's, die de PVT steeds beter weten te vinden. Ook is de PVT in 2024 actief bij alle teams in de organisatie langs gegaan om te horen welke onderwerpen en vragen er leven binnen de organisatie.
- Het Flevo-landschap heeft zowel een interne als een externe vertrouwenspersoon aangesteld. De externe vertrouwenspersoon heeft gerapporteerd dat er in het verslagjaar geen meldingen zijn gedaan. Bij de interne vertrouwenspersoon zijn twee meldingen gedaan. Eén melding is na bespreking tussen vertrouwenspersoon en de respectievelijke melder beoordeeld als situatie die niet tot scope van de vertrouwenspersoon hoort. In de tweede situatie kon de interne vertrouwenspersoon adviseren, waarna de melder zelf het gesprek kon voeren richting oplossing.
- Op de website staat onze klachtenprocedure vermeld. Tevens is een link opgenomen naar ons (externe) meldpunt integriteitsschendingen. Ons integriteitsbeleid, inclusief de procedures, voldoen aan de eisen die het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) daaraan stelt.
- In de werkorganisatie worden jaarlijks functioneringsgesprekken gevoerd tussen medewerkers en leidinggevendenden om de medewerkers optimaal te kunnen blijven inzetten en te stimuleren zich te blijven ontwikkelen.
- Het bezoldigingsbeleid van de medewerkers is conform de CAO Bos en Natuurbeheer. In november 2024 is een nieuwe cao overeengekomen voor de periode van twee jaar (looptijd 1 juli 2024 t/m 30 juni 2026).

Ad b. Effectiviteit en efficiency van bestedingen

Gerichtheid op doelstellingen

Het Flevo-landschap streeft naar een efficiënte en doelmatige besteding van de middelen voor de doelstellingen (zie hoofdstuk 3). Zoveel mogelijk activiteiten van de organisatie

zijn direct hierop gericht. Daarnaast zijn er activiteiten van bestuur en werkorganisatie die voorwaardenscheppend zijn voor een goede taakvervulling ten behoeve van de doelstellingen. Het Flevo-landschap is gecertificeerd natuurbeheerder voor SNL (Subsidiestelsel Natuur en Landschap). Dit betekent dat de werkprocessen verlopen conform het ontwikkelde Kwaliteitshandboek SNL.

Planning & control-cyclus

- Het Flevo-landschap hanteert een meerjarenbeleidsplan met een (meerjaren-)begroting. Jaarlijks wordt binnen het kader van het meerjarenbeleidsplan een Jaarplan en Jaarbegroting opgesteld met concrete (deels meetbare) doelen, bij voorkeur gericht op effecten dan wel inspanningen. Ten aanzien van kosten van natuurbeheer en publieksbereik worden kengetallen en prestatie-indicatoren opgenomen.
- Jaarverslag en jaarplan kennen dezelfde systematiek, zodat de bereikte resultaten vergeleken kunnen worden met de voornemens.
- Eens per kwartaal wordt middels kwartaalrapportages met toelichting de voortgang en de prognose gerapporteerd en besproken binnen het MT, de Audit Commissie en de Raad van Toezicht.
- De Raad van Toezicht wordt elke vergadering, door de directeur, geïnformeerd over de voortgang op hoofdlijnen en over relevante afwijkingen.

Ad c. Omgang met belanghebbenden

Het Flevo-landschap ambieert een organisatie te zijn die in open wisselwerking met de maatschappelijke omgeving opereert. Zij ziet als maatschappelijke omgeving zowel de begunstigers, sponsors en vrijwilligers, alsook de beleidsmatige en bestuurlijke omgeving. Het Flevo-landschap informeert de belanghebbenden met diverse uitingen, waaronder: website, magazine, digitale nieuwsbrief, sociale media, jaarverslag en jaaroverzicht en folders over terreinen en onderwerpen.

Stakeholders

Het Flevo-landschap betreft de bestuurlijke en maatschappelijke omgeving bij de evaluatie en het formuleren van het beleid. Het Flevo-landschap participeert in uiteenlopende gremia en processen. Met regelmaat zijn er op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau contacten met de relevante overheden en collega organisaties.

Omgang met begunstigers, sponsors en bezoekers

- Het Flevo-landschap heeft een beleid t.a.v. sponsors geformuleerd. Met elke zakelijke vriend wordt een contract afgesloten waarin prestaties en tegenprestaties worden benoemd. Met de Vrienden van Het Flevo-landschap wordt goed en regelmatig contact onderhouden.
- De organisatie kent een klachtenregeling en -registratie voor externen. Dit is een algemene regeling, die wij laagdrempelig openstellen en waar mensen met allerlei soorten meldingen terecht kunnen. In 2024 hebben wij 39 klachten en meldingen ontvangen. Dat zijn er tien minder dan in 2023. De klachten en meldingen gingen vooral over loslopende honden, afvaldumpingen, vandalisme, stormschade of omgevallen bomen, scheuren in fietspaden, kuilen in bospaden en hoge vegetatie op struinpaden. Alle klachten zijn naar tevredenheid van de melders opgelost op operationeel niveau, zodanig dat sommige melders zich zelfs als nieuwe begunstiger hebben aangemeld.

Vrijwilligers

- Circa 145 vrijwilligers zetten zich regelmatig in voor de doelstellingen van Het Flevo-landschap. Zowel vanuit hobby en als uit maatschappelijke betrokkenheid. Vrijwilligers zijn actief als gastvrouw/-heer in de bezoekerscentra, als gids of vrijwillige boswachter in de natuurgebieden, bij het inventariseren van flora en fauna en in het beheerwerk. Sinds 2021 is er ook een vrijwillige administratieve medewerker op kantoor en in 2024 is er een klusjesman begonnen.
- Met elke individuele vrijwilliger is een vrijwilligersovereenkomst gesloten waarin de wederzijdse rechten en plichten zijn benoemd. Dit is niet het geval waar het om vrijwilligers gaat die in het verband van een natuurvereniging actief zijn. Daarnaast zijn er ook onderzoekers die alleen een terreinvergunning hebben, maar niet als officiële vrijwilliger te boek staan.
- In 2024 vonden er twee vrijwilligersbijeenkomsten plaats: het vrijwilligersuitje en de eindejaarsbijeenkomst. De laatste bijeenkomst was voor het eerst met alle vrijwilligers bij elkaar en dat werd zeer gewaardeerd. Verder waren er op regelmatige basis overleggen tussen vrijwilligersgroepen en de vrijwilligerscoördinator, alsook een organisatiebreed overleg met alle coördinatoren om ervaringen uit te wisselen en anderszins van elkaar te leren.

- Het Flevo-landschap betreft en overlegt met vrijwilligers bij diverse projecten, zoals de vernieuwing van bezoekerscentrum De Trekvogel, vernieuwing kleding en herinrichting bezoekerscentrum Natuurpark.
- Alle vrijwilligers hebben het vernieuwde vrijwilligersbeleid in druk ontvangen alsook het Handboek vrijwilligers waarin een totaaloverzicht van alle rechten en plichten is te vinden.
- Er wordt steeds meer gewerkt met een minimaal aantal uren bij aanname van vrijwilligers, dat staat ook vermeld in de diverse profielen.
- Vrijwilligers ontvingen maandelijks de nieuwsbrief, de Kiekenbrief, met veel leuke en praktische info.
- In de vorm van lezingen en excursies is aan kennisontwikkeling gedaan. Deze worden erg gewaardeerd.
- In 2024 is er voor ruim 8,5 fte arbeid verricht door de vrijwilligers, een toename met ruim 5% ten opzichte van 2023. Deze toename komt vooral door het uitbreiden van beheerwerk door vrijwilligers in de beheereenheid Noord. Daar zit ook nog verdere groei op. Er is daarnaast sprake van een grotere inzet per vrijwilliger.
- Opmerkelijk is de 'spontane' toestroom van vrijwilligers voor diverse taken. In sommige weken zijn er zelfs meerdere aanmeldingen. Dat, terwijl andere organisaties moeilijk aan vrijwilligers kunnen komen.
- In 2024 is gestart met de vernieuwing van de kleding voor de vrijwilligers, in dit geval de natuurbelevingsvrijwilligers (gidsen, vrijwillige boswachters, schippers en balievrijwilligers). Alle vrijwilligers lopen nu in het groen en in dezelfde kleding als de betaalde medewerkers.
- Eind 2024 is een enquête uitgezet onder de vrijwilligers met betrekking tot de communicatie. De beoordeling was een 7,5 en vooral de maandelijkse kiekenbrief, whatsapp-groepen en persoonlijk contact met begeleider/coördinator werden genoemd als belangrijke informatiebron. Intranet kan nog beter en meer worden gebruikt.

Interne communicatie

- In het MT-overleg vindt de beleidsvoorbereiding en besluitvorming binnen de werkorganisatie plaats. De afdelingshoofden geven een terugkoppeling in hun afdelingsoverleggen van hetgeen besproken en besloten is. Het MT informeert de medewerkers via intranet en via de MT-nieuwsbrief die 1x per 6 weken verschijnt. Hierin worden de MT-besluiten gedeeld en worden medewerkers geïnformeerd over ontwikkelingen binnen de organisatie.

- In de afdelingsoverleggen wordt informatie binnen de afdelingen uitgewisseld en het werk voorbereid.
- Het Flevo-landschap beschikt over een intranet dat goed gebruikt wordt door medewerkers en vrijwilligers.
- Er zijn diverse interne overlegstructuren om de voortgang van activiteiten en projecten te bespreken en regelmatig te evalueren.

Schikking klachtprocedure staatssteun

In voorgaande jaren vermeldden wij in ons jaarverslag een risico naar aanleiding van een klacht ingediend bij de Europese Commissie door de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters (VGG) over de PNB-regeling. Van 1993 tot en met 2011 bestond deze subsidieregeling waarmee alleen natuurbeschermingsorganisaties Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen grond konden verwerven met het oog op natuurbehoud. Particuliere grondbezitters, verenigd in de VGG, vonden het onterecht dat zij geen gelijke aanspraak hadden op die aankoopsubsidie die zij beschouwen als ongeoorloofde staatssteun. Na jarenlange discussies met het ministerie van LNV en de betreffende natuurbeschermingsorganisaties dienden zij in 2008 een klacht in bij de Europese Commissie. In 2012 werd de subsidieregeling beëindigd. Door de Europese Commissie is een onderzoek ingesteld naar de rechtmatigheid van uitgekeerde aankoopsubsidies.

Natuurmonumenten en de 12 Provinciale Landschappen zagen een eventuele nieuwe formele beoordeling door de Europese Commissie met vertrouwen tegemoet. Mocht de Europese Commissie echter na herbeoordeling toch tot de conclusie komen dat sprake zou zijn van (on)verenigbare staatssteun, dan zou de Staat gedwongen kunnen zijn (een deel van) de ontvangen steun en/of de rente daarover terug te vorderen van de natuurbeschermingsorganisaties, hetgeen materiële gevolgen kan hebben voor de financiële positie van de natuurbeschermingsorganisaties. Deze onzekerheid over de uitkomst van het onderzoek door de Europese Commissie zijn ten einde gekomen nu betrokkenen in 2024 een schikking hebben getroffen. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen zullen in het kader van deze schikking circa € 80 miljoen storten in een door de VGG op te richten fonds. Met de middelen in het fonds zal het particuliere natuurbeheer in Nederland een extra impuls krijgen. De VGG heeft de klacht ingetrokken en de Europese commissie heeft het dossier in november gesloten. De particuliere grondbezitters en natuurbeschermingsorganisaties staan nu weer schouder aan schouder in plaats van tegenover elkaar. Dat is goed nieuws voor alle natuur(liefhebbers) in Nederland.

Onder regie van LVVN-Staatssecretaris Jean Rummenie hebben de Staat (LVVN, Staatsbos-beheer en Rijksvastgoedbedrijf), TBO's en VGG tevens een convenant ondertekend, waarin duidelijke afspraken staan over het verkoopproces van gronden met de eindbestemming natuur door overheden. Dit convenant sluit aan op Didamarrest 1 en 2 en voorkomt juridische procedures in de toekomst.

Reactie Natuurmonumenten en LandschappenNL

Het voortslepen van de klachtprocedure bracht onzekerheid en hoge kosten met zich mee. We werken juist graag samen met particuliere grondbezitters om de natuur te beschermen en te versterken en om belangrijke maatschappelijke uitdagingen in het buitengebied aan te gaan. Juist in deze tijd, waarin alle handen nodig zijn voor de natuur. Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen richten zich niet alleen op de natuur in de eigen terreinen maar maken zich ook sterk voor de natuurkwaliteit daarbuiten. Het door de VGG op te richten fonds draagt bij aan deze missie.

In de jaarrekening is de cijfermatige verwerking opgenomen van de storting in het genoemde fonds.

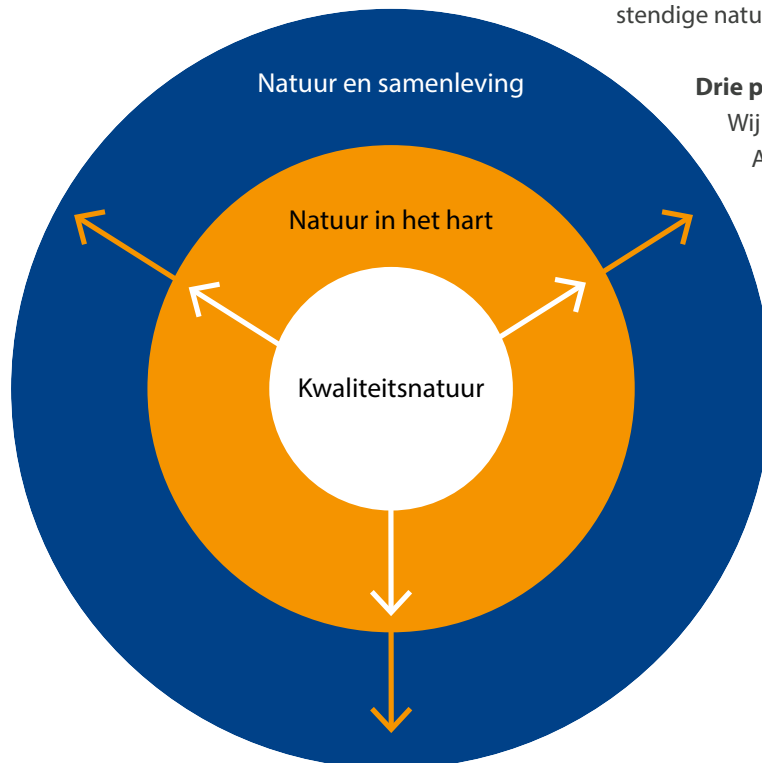

3. Het Flevo-landschap in kort bestek

3.1 Beleidsplan 2024-2027

Eind 2023 is het beleidsplan 2024-2027 als richtinggevend kader voor het werk van Het Flevo-landschap vastgesteld met als titel 'Veerkrachtige natuur dichtbij'.

Onze missie luidt: 'Wij behouden, beschermen en beheer(n) natuurgebieden, landschappen en cultureel erfgoed in Flevoland'. Wij vinden dat natuur in een aantrekkelijk landschap de motor van een gezonde leefomgeving is. Met een groeiend aantal inwoners en een toenemende druk op onze groene omgeving houdt Het Flevo-landschap vast aan ruimte voor waardevolle en toekomstbestendige natuur.

Drie pijlers

Wij onderscheiden drie pijlers in onze ambitie. Allereerst dragen wij de verantwoordelijkheid voor onze eigen terreinen, waar we als natuurorganisatie Kwaliteitsnatuur willen realiseren. De tweede pijler richt zich op de verbinding met mensen, primair de inwoners van Flevoland (Natuur in het hart). De derde pijler richt zich op de bijdrage die wij, met onze kennis en ervaring, kunnen bieden aan de grote uitdagingen in onze samenleving rond bijvoorbeeld biodiversiteit en klimaatadaptatie (Natuur als partner).

1. Kwaliteitsnatuur

We streven in onze natuurgebieden naar veerkrachtige ecosystemen met een grote biodiversiteit aan planten en dieren. Door natuurgebieden met elkaar te verbinden wordt de natuur sterker, wordt de biodiversiteit groter en groeit de kans op het voortbestaan van soorten. We monitoren voortdurend onze gebieden. Daar waar het kan laten we natuurlijke processen zoveel mogelijk hun eigen gang gaan. We creëren de randvoorwaarden waarbinnen natuur tot bloei kan komen. We passen de inrichting en beheer alleen aan als dat de natuur en onze leefomgeving ten goede komt. Flevoland bestaat dankzij ingrijpen van de mens. Ook de Flevolandse natuur kan niet bestaan zonder goed beheer.

2. Natuur in het hart

Onze natuurlijke omgeving is onze meest kostbare erfenis. Natuur heeft geholpen om vorm te geven aan onze geschiedenis, ons landschap, onze identiteit en onze economie. Het maakt mensen gezonder en verbetert de kwaliteit van leven. Het kunnen genieten van natuur is belangrijk. Natuurbeleving haalt het beste in mensen naar boven. Wij geloven dat een mooie ervaring zorgt voor betrokkenheid en bescherming van onze natuur. Het Flevo-landschap zorgt voor beleving die mensen in het hart raakt. Hoe meer en hoe directer mensen natuur kunnen beleven, hoe groter de verbinding met de natuur is. En daarmee het besef dat onze natuur ertoe doet. Daar zetten we als natuurorganisatie op in.

3. Natuur en samenleving

Natuur, landschap en cultuurhistorie zijn essentieel in onze leefomgeving. In een evenwichtig ingerichte provincie zijn zij in balans met wonen, werken en recreëren. Als provinciale natuurorganisatie is Het Flevo-landschap partner in een speelveld waar maatschappelijke uitdagingen als klimaatverandering, bodemdaling en biodiversiteit in de komende jaren van grote invloed zullen zijn. Natuur kan een belangrijke bijdrage leveren aan deze uitdagingen. Het Flevo-landschap zet haar kennis en ervaring in om samen de juiste oplossingen te vinden. We bereiken zoveel meer wanneer we elkaar inspireren, motiveren en positieve energie geven. Het Flevo-landschap is er om samen kansen te signaleren en te benutten.

Negen doelen

De komende vier jaar geeft Het Flevo-landschap handen en voeten aan haar ambities door concreet aan de slag te gaan met de onderstaande negen doelen. Voor elk doel zijn een of meerdere indicatoren benoemd.

Doel
1. Kwaliteitsnatuur
1.1 Versterken en behouden ecologische kwaliteit
1.2 Optimaliseren beheer
2. Natuur in het hart
2.1 Zichtbaar als natuurbeheerder
2.2 Dichter bij mensen door betere bezoekersontvangst
2.3 Meer inkomsten uit fondsenwerving
3. Natuur en samenleving
3.1 Effectieve samenwerking
3.2 Aandacht voor landschap
3.3 Uitbreiding terreinen
3.4 Grotere inzet vrijwilligers

3.2 2024 in kort bestek

De drie laatste przewalskipaarden in Natuurpark Lelystad hebben in 2024 gezelschap gekregen van **vier Exmoorpony's**. Het Flevo-landschap deed dit om het welzijn van de seniore przewalskipaarden te bevorderen en hen een plezierige oude dag te geven in een dynamische kudde.

In het Larserbos zijn zo'n **800 struiken en bomen aangeplant** langs de bosranden. Alle jonge aanplant kreeg daarbij een koker, om te voorkomen dat reeën de jonge uitlopers opeten of de bast kapot vegen met hun gewei. De aanplant moet de overgangen tussen bos en grasland verzachten en de soortenrijkdom verbeteren.

Het Flevo-landschap heeft haar **bezoekerscentrum in Natuurpark Lelystad vernieuwd**. De grote grazers die in het Natuurpark park leven, zijn in het bezoekerscentrum in de schijnwerpers gezet. Bezoekers kunnen de grazers nu van heel dichtbij bewonderen, hun geluid leren kennen en meer te weten komen over hun gedrag.

Landschapskunstwerk 'Aardzee' van Piet Slegers bij Zeevolde heeft in 2024 een **grote opknapbeurt** gekregen dankzij een subsidie van de provincie Flevoland. Bij de restauratie werden de bestrate taluds en schelpenpaden aangepakt en de welvingen in het werk weer beter zichtbaar gemaakt. Verder kreeg de bestrating op de taluds een betonnen onderlaag om het bollen van de wanden en de groei van onkruid tegen te gaan. De werkzaamheden worden in nauw overleg met de twee zonen van Piet Slegers uitgevoerd. Eén van hen was in 1982 ook bij de uitvoering van het kunstwerk betrokken.

Met de 'doop' van het nieuwe huisje op Terp de Zuidert op 28 maart, werd de **gezamenlijke upgrade door Het Flevo-landschap en Museum Schokland van de beleving van Schokland** feestelijk afgerond. Het thema 'Leven met water' verbindt natuur, landschap, archeologie en erfgoed van Unesco Werelderfgoed Schokland. De nieuwe beleefroute vertelt bezoekers de verhalen van Schokland via kunstwerken, audio, video en twee speelelementen. Ook de bebording, routes en meubilair zijn vernieuwd.

In het Gruttoveld, één van de kleinere gebieden van het Flevo-landschap tussen Almere en Zeewolde, was begin april een bijzonder schouwspel te zien: er verbleven enkele dagen **drie kraanvogels** op doortrek! Voor zover bekend was het een primeur dat deze bijzondere en schuwe vogels het gebied bezochten.

Toen de ecologen van Het Flevo-landschap in april een monitoringsbezoek brachten aan het vernieuwde natuurgebied de Rotterdamse Hoek in de Noordoostpolder, waren zij onder de indruk van de **vele vogelsoorten in het gebied**. De werkzaamheden van afgelopen najaar om het gebied te vernatten en aantrekkelijker te maken voor meer soorten wierp duidelijk vruchten af. Waargenomen soorten waren onder meer kleine plevier, Kievit, gele kwikstaart, grutto, tureluur, bosruiter, witgatje, kempfaan, bruine kiekendief, veldleeuwerik, graspieper, grauwe gans, dodaars, bergeend, wintertaling, krakeend, slobbeend, smient en zomertaling.

Dit jaar hebben we maar liefst **39.000 m² grond kunnen aankopen op Schokland**. Mede dankzij donaties van begunstigers en een bijdrage van het Cultuurfonds, Bos-

ker-Dillingh Fonds, Röpcke-Wynia Fonds, Robert Persman Fonds en Ger Jansen Fonds. Met deze aankoop kunnen we het Schokkerbos en het verdere natuurgebied versterken. Dit willen we onder meer doen door aanplant van bomen en struiken en een natuurvriendelijker inrichting en gebruik van het open land. Zo ontstaat er meer ruimte voor insecten, akker- en bosvogels en zoogdieren als de ree.

In 2024 vonden er **twee succesvolle broedgevallen van zeearendpaartjes** plaats in verschillende gebieden van Het Flevo-landschap. In totaal werden er drie zeearendkuikens grootgebracht. Het paar in de Lepelaarplassen kreeg één jong, een mannetje. Een minder ervaren paar in het Knargebied slaagde er na jaren proberen in om twee kuikens, een mannetje en een vrouwtje, groot te brengen.

Dit voorjaar organiseerde Het Flevo-landschap een **crowdfundingactie om twee nieuwe kijkhutten in de Lepelaarplassen** te realiseren. Mede dankzij een bijdrage vanuit Fonds Verstedelijking Almere was er al een groot gedeelte van de investering voor de nieuwe kijkhutten gedekt. Er was nog € 30.000 nodig om alle vernieuwingen te kunnen uitvoeren. Er bleek veel steun voor de actie. Dankzij donaties van vele natuurliefhebbers en bijdragen van Stichting De Versterking en het Almeerse Windfonds, hebben we € 34.655 opgehaald. In het najaar startte de bouw van de nieuwe hutten en de renovatie van de kijkschermen.

In 2024 is er door Het Flevo-landschap een **groot onderzoek** gedaan naar hoe de bezoekers van Natuurpark Lelystad hun bezoek ervaren. Wat vindt men van de paden, de dieren, de activiteiten en dergelijke? Bijna 3.000

bezoekers namen de moeite om mee te doen aan het onderzoek en beoordeelden het park met een rapportcijfer 8,4. Een meerderheid van de bezoekers geeft aan te genieten van het natuurlijk karakter in het park met half verharde paden en grote leefgebieden voor de dieren waar de dieren genoeg ruimte hebben om zich te verstoppen en natuurlijk gedrag te vertonen. Een fijne omgeving voor mens en dier.

Twee monitoringsvrijwilligers van Het Flevo-landschap presenteerden in 2024 de resultaten van **broedvogeltellingen in het edelhertengebied van Natuurpark Lelystad**. In 2024 werden er 43 broedende vogelsoorten aangetroffen verdeeld over 271 broedterritoria. De meest voorkomende soorten broedvogels waren: bosrietzanger, heggenmus, houtduif, koolmees, merel, roodborst, tjiftjaf, vink, winterkoning, zanglijster en zwartkop. De winterkoning was, met 25 broedterritoria, de meest voorkomende broedvogel in het edelhertengebied, op de voet gevolgd door de bosrietzanger met 23 territoria.

Met de realisatie van het **nieuwe kijkscherm** is de gerenoveerde Kamperhoek nu volledig afgerond. De plaatsing van het scherm was oorspronkelijk eind 2023, begin 2024 gepland, maar kon door de extreme regenval en de daardoor kletsnatte bodem niet doorgaan. Het nieuwe kijkscherm ligt bovenop een uitkijkheuvel en overziet alle waterpartijen én de aalscholverkolonie in het gebied. Dankzij het langgerekte scherm zijn bezoekers niet zichtbaar voor de aanwezige vogels en verstoren ze de dieren niet.

Een wandeling in het Wilgenbos in Nationaal Park Nieuw Land bij Almere wordt nóg avontuurlijker! Het Flevo-landschap heeft in het moerasbos een plankenpad én een

heus **drijvend wandelpad** aangelegd. Dit drijvende pad is uniek in Flevoland. Het is gemaakt van gevlochten wilgentakken die tezamen een drijvende mat vormen. Op die mat is grond aangebracht die met gras is ingezaaid. Een vergelijkbare techniek is gebruikt bij het opbouwen van de nieuwe vogeleilanden in de Lepelaarplassen in 2021. Als het gras op het wandelpad goed is opgekomen, kunnen bezoekers het pad bewandelen. De constructie is sterk, stevig en veilig, maar wiebelt wel een beetje. Het project is mede mogelijk gemaakt door gemeente Almere en provincie Flevoland.

3.3 Risicomanagement

Risicomanagement is een integraal onderdeel van het gevoerde beleid. Het is een periodiek terugkerend onderwerp op de MT agenda en een vast onderdeel van de voortgangsrapportages van de projecten. Directeur-bestuurder en Raad van Toezicht zijn goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden binnen de branche en zijn van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen, waarmee de organisatiebrede risico's worden beheerst, in 2024 steeds beter hebben gewerkt.

De belangrijkste strategische risico's voor Het Flevo-landschap zijn het behoud van een goede relatie met de provincie Flevoland en belangrijke sponsors en een goede reputatie in de Flevolandse samenleving gekoppeld aan financieel draagvlak voor de uitvoering van onze doelen.

Het risico van datalekken wordt beheerst door een goede beveiliging van onze geautomatiseerde systemen. In 2024 zijn geen majeure (in de zin van ernstige of omvangrijke) datalekken geregistreerd. Er zijn géén meldingen gedaan aan de Autoriteit Persoonsgegevens. Vanuit organisatiebrede bewustwording welke in de vorm van jaarronde 'e-learning' bij onze medewerkers top of mind is, werken we er actief aan om datalekken te voorkomen. In 2024 namen we het door LandschappenNL en onze (externe) Functionaris Gegevensbescherming opgestelde handboek gegevensbescherming in gebruik.

Operationele risico's betreffen de rechtmatigheid van de te besteden subsidies en de grote projecten in het kader van het Programma Nieuwe Natuur. De bewaking van de financiële positie en het bijstellen op basis van de financiële risico's vindt periodiek plaats.

3.4 Duurzaamheid

Het Flevo-landschap vindt duurzaamheid belangrijk. Het is ons streven om onze werkzaamheden duurzaam uit te voeren. Dat wil zeggen energieneutraal en met een zo klein mogelijke voetafdruk. We werken daarom met korte ketens en gebruiken zoveel mogelijk hout uit eigen bos. Tevens hebben we duurzame criteria opgenomen in ons aanbestedingsbeleid.

Naast een duurzame bedrijfsvoering staat de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers centraal in ons handelen. In 2025 zullen we ons duurzaamheidsbeleid inclusief personeelsbeleid verder gaan uitwerken.

Daarmee dragen we bij aan een duurzame maatschappij.

3.5 Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

Het beleggingsbeleid is vastgelegd in het beleggingsstatuut. In het beleggingsstatuut is opgenomen dat naast obligaties ook aandelen en alternatieve beleggingen deel kunnen uitmaken van de beleggingsportefeuille. Het doel van het belegde vermogen, namelijk instandhouding van het belegde kapitaal inclusief inflatiecompensatie, kan op deze wijze beter gehaald worden met per saldo een lager risico. Wel is de volatiliteit van aandelenkoersen groter, zodat er ook grotere negatieve uit-schieters kunnen zijn in enig jaar.

Met betrekking tot duurzaam beleggen sluit Het Flevo-landschap zich aan bij de 'Richtlijn financieel beheer Goede Doelen' van Goede Doelen Nederland. Het beleggingsbeleid wordt inhoudelijk neergelegd bij een externe vermogensbeheerder die een goed onderbouwde visie heeft m.b.t. de volgende algemene duurzaamheids-criteria: bescherming van natuur, het milieu en klimaat, sociale misstanden zoals kinderarbeid, het schenden van mensenrechten, het schenden van werknemersrechten, dwangarbeid en discriminatie.

Het basisvermogen, dat op lange termijn intact dient te blijven, is belegd met de doelstelling om waardegroei te genereren met een beperkt risico. Het Flevo-landschap hanteert hoge duurzaamheidscriteria. Het vermogens-beheer is sinds 2014 ondergebracht bij twee vermogens-beheerders die het beheer uitvoeren op basis van het statuut. De vermogensbeheerders rapporteren schriftelijk en lichten mondeling toe in de Audit Commissie (AC). Op kwartaalbasis geeft de vermogensbeheerder inzicht in de samenstelling van de effectenportefeuille, welke besproken wordt in de AC. Daarbij wordt verantwoording

afgelegd over het beheer en getoetst ten opzichte van het beleggingsstatuut. De directeur-bestuurder legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

RESULTAAT

Het resultaat van 2024 werd aanzienlijk beïnvloed door de VGG claim.

Als we kijken naar het resultaat over 2024 met uitzondering van de Bijzondere lasten van de VGG Claim (ad € 3.333.333,-), dan zien we een tekort van € 1.607.259,-.

Na aftrek van de kosten die samenhangen met de uitvoering van Programma Nieuwe Natuur (ad € 813.275,-) en de toedeling van die kosten via het resultaat aan het bestemmingsfonds PNN, dan is er een negatief resultaat van € 793.984,-. Dit komt overeen met de begroting 2024.

Het resultaat over 2024 kent een groter tekort dan in 2023. Ten opzichte van 2023 is het tekort toegenomen met € 3.064.027 (2024 € 4.940.592 versus € 1.876.565 in 2023). De oorzaak van dit verschil ad € 3.064.027 vinden we terug in de VGG Claim die in 2024 volledig in het resultaat is opgenomen. Zonder deze claim is het tekort 2024 afgenomen ten opzichte van 2023 (2024 € 1.607.259 versus € 1.876.565 in 2023).

De baten voor 2024 zijn met € 297.662 toegenomen in vergelijking met 2023 (2024 € 7.111.840 versus € 6.814.178 in 2023).

De lasten voor 2024 zijn met € 327.417 afgenomen in vergelijking met 2023 (2024 € 8.783.842 versus € 9.111.259 in 2023). Dit is het lastentotaal exclusief de VGG claim (€ 12.117.175 minus € 3.333.333).

Verandering administratie

De wens om exploitatiekosten en kosten voor projecten te scheiden heeft geleid tot twee aanpassingen in de administratieve verwerking van kosten. Omdat zowel de begroting 2024 en de jaarrekening 2023 zijn gebaseerd op de 'oude' werkwijze zijn vergelijkingen van de cijfers over 2024 niet meer 1 op 1 mogelijk. Een scheiding tussen exploitatie- en projectkosten is mogelijk gemaakt door alle kosten te verdelen over andere categorie-indeling. Elke categorie is gekoppeld aan een afdeling(en). Voor projectkosten is een afzonderlijke categorie opgenomen.

De personeelskosten werden verdeeld over doelstellingen en projecten met hulp van uurtarieven voor alle activiteiten. Deze kosten worden nu aan de afdelingen toegerekend en de afdeling is gekoppeld aan een doelstelling. Aan interne uren hangt geen uurtarief meer, terwijl projecturen nog wel met een uurtarief worden doorbelast aan een project.

De doorgevoerde veranderingen moet leiden tot betere inzichten en de eventuele problemen met vergelijkende cijfers zijn eenmalig.

3.6 Toekomst

De kwaliteit van leven voor alle inwoners van Flevoland is mede afhankelijk van de kwaliteit en nabijheid van natuur en landschap. Keuzes van nu bepalen hoe Flevoland er straks uitziet. Als organisatie voor en door Flevolanders staan wij middenin die samenleving. Vanuit deze positie en onze deskundigheid blijven we ons ook de komende periode inzetten voor kwaliteit en beleving van natuur, landschap en erfgoed in Flevoland, voor iedereen dichtbij. Om ook voor de langere termijn van grote maatschappelijke waarde te blijven, zullen wij in 2025 onze positionering, strategie en organisatiestructuur aanscherpen. Daarmee werken wij aan een toekomst-

bestendig Flevo-landschap waarin we op een financieel gezonde wijze kunnen inspelen op de snel veranderende maatschappelijke opgaven in Flevoland.

Kunnen wandelen, fietsen of simpelweg 'zijn' in de natuur draagt bij aan je gezondheid en verbinding met je omgeving. Daarnaast wil je dat waar je van houdt, beschermen. We zijn dan ook trots op hoeveel mensen ons als begunstiger steunen, en zich voor Het Flevo-landschap in willen zetten als vrijwilliger. We hopen de komende jaren nog meer mensen te mogen verwelkomen die zich, op een manier die bij hen past, willen inzetten voor de natuur in de buurt: als gids, excursieleider, vrijwillig boswachter, in beheer, achter de balie, of vanuit een ander talent.

Waar we ook naar uitkijken is de bouw en opening van ons nieuwe bezoekerscentrum in Almere, die steeds dichterbij komt. In het nieuwe bezoekerscentrum kun je straks iedere dag binnenlopen voor informatie, een goede kop koffie en fijne ontmoetingen. We gaan er bezoekers kennis laten maken met natuur, landschap en de geschiedenis van dit deel van de Zuidelijke Flevopolder. Daarnaast werken we met Museum Schokland toe naar een betere ontvangst van bezoekers op Schokland.

We zijn ook trots dat we met bezoekers, een jubileumboek en een reeks activiteiten vijftig jaar Natuurpark Lelystad kunnen vieren in 2025. Tegelijkertijd maken we ons zorgen over de mogelijke opening van Lelystad Airport voor jachtvliegtuigen van defensie (F35's) en/of vakantievluchten, vanwege de impact hiervan op natuur, klimaat, het natuurpark en onze bezoekers en inwoners van Lelystad en wijde omgeving. Terwijl door het uitblijven van effectief nationaal beleid en maatregelen voor natuurherstel en klimaat deze

opgave alleen maar groter worden. Vanuit onze taak als natuurbeheerorganisatie blijven we in de komende periode dan ook onze kennis en deskundigheid in zetten voor behoud en herstel van natuur en landschap in Flevoland.

Concreet staan er ook dit jaar weer enkele natuurimpulsen op stapel. Bijvoorbeeld in het Greppelveld (Dronten), waar we de waterhuishouding gaan versterken voor weide- en andere graslandvogels. De Pampushout (Almere) krijgt er een zogenoemde 'gouden rand' bij met flauwe oevers. Ook hopen we op enig moment te kunnen gaan starten met de inrichting van de laatste delen van Noorderwold-Eemvallei (Zeewolde) en de nieuwe natuur aan de zuidkant van Schokland. We blijven dus ook elke dag met passie en optimisme werken aan een nog mooier Flevoland.

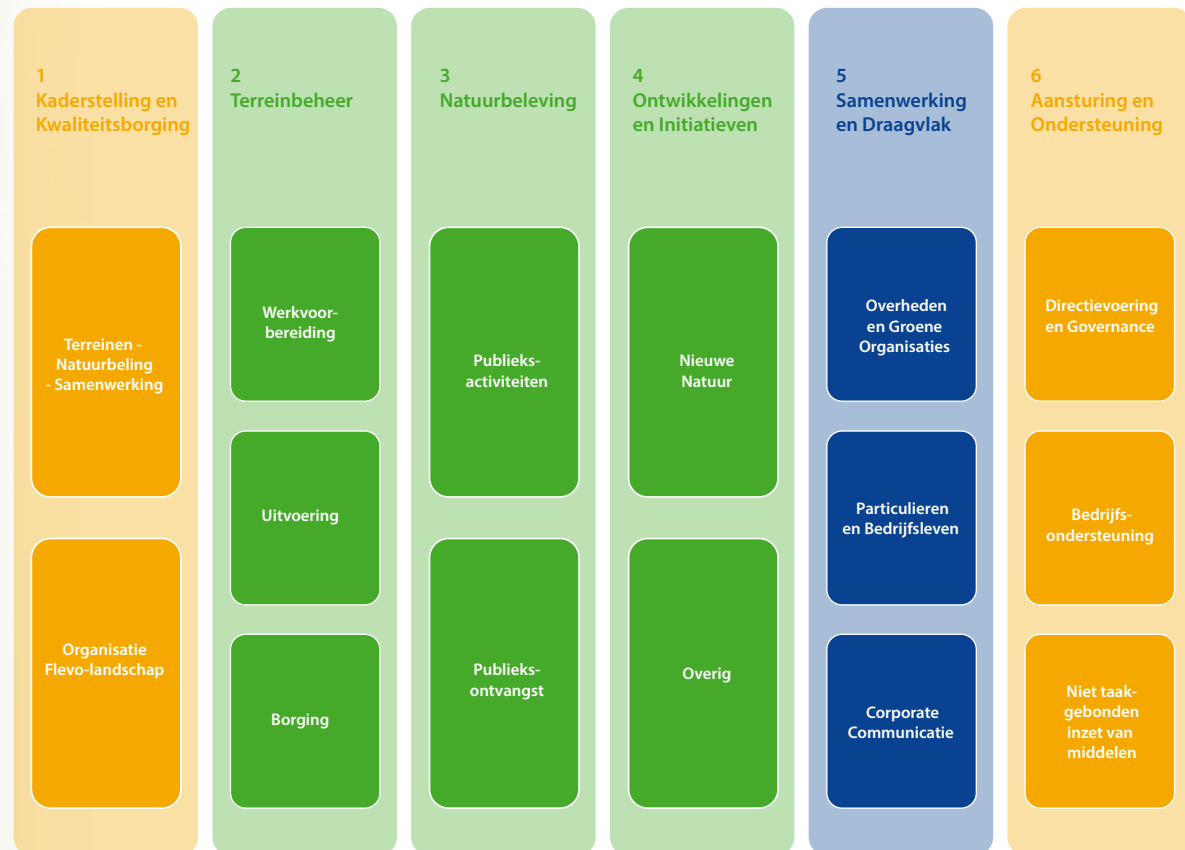

4. Doelrealisatie 2024

We hebben ons werk verdeeld in zes doelstellingen, zoals aangegeven in onderstaand schema. De kern wordt gevormd door het Terreinbeheer en (het faciliteren van) Natuurbeleving. Hiervoor wordt ook het leeuwendeel van de middelen en inzet aangewend. Daar voegen we ook nieuwe zaken aan toe; Ontwikkelingen en Initiatieven. Het Flevo-landschap staat midden in de maatschappij en werkt heel bewust aan Samenwerking en Draagvlak. Voor

al deze werkzaamheden weten we heel precies waarom we wat willen en moeten en hoe we ons werk doen (Kaderstelling) en wat we bereiken (Kwaliteitsborging). Om dit te kunnen realiseren is adequate Aansturing en Ondersteuning noodzakelijk. De samenhang tussen taken en de beleidsdoelen uit ons meerjarenbeleidsplan is in de tabel aangegeven.

Tabel: Samenhang beleidsdoelen en doelstellingen

Doel	Subdoel	Indicator	Hoofdtak
Pijler 1: Kwaliteitsnatuur			
1.1 Versterken en behouden ecologische kwaliteit	a) Beheervisies voor landschapstypen	2027: Beheervisies voor onze bossen, moerassen, graslanden en akkernatuur	1
	b) Zichtbaarheid van bijdrage verpachtingen aan natuurdoelen	2027: In alle pachtcontracten zijn de voorwaarden voor pachters zichtbaar gekoppeld aan natuurdoelen	2
1.2 Optimaliseren beheer	a) Hydrologische toestand gebieden op orde	2026: Inzicht in het functioneren van de hydrologie in gebieden waarin het hydrologische systeem belangrijk is	1+2+ 4
	b) Aanpak probleemsoorten	2024: Inzicht in de belangrijkste probleemsoorten in onze gebieden 2025: beleid om hiermee om te gaan 2026: start realisatie	1+2+4
Pijler 2: Natuur in het hart			
2.1 Zichtbaar als natuurbeheerder		2024-2027: We halen jaarlijks vier keer op een positieve manier de media 2027: groei in spontane (+25%) en geholpen (+25%) naamsbekendheid t.o.v. 2022, met gelijkblijvende of grotere waardering 2027: groei in geholpen naamsbekendheid in Almere (+15%) t.o.v. 2022, met gelijkblijvende of grotere waardering	5
2.2 Dichter bij mensen	a) Betere bezoekersontvangst in Almere	2024: businesscase akkoord 2027: volgens plan gerealiseerde exploitatie (opbrengsten)	3+4
	b) Betere bezoekersontvangst in Lelystad	2024: toekomstvisie Natuurpark opgesteld 2025: plan van aanpak in uitvoering	3+4
	c) Betere bezoekersontvangst op Schokland	2024: Visie opgesteld en inzet op realisatie 2027: bezoekersontvangst nieuwe stijl op Schokland	3+4
2.3 Meer eigen inkomsten voor natuurbeheer en -beleving		2024: meerjarenplan fondsenwerving vastgesteld 2027: Targets in de meerjarenplanning behaald	5

Pijler 3: Natuur en samenleving			
3.1 Effectieve samenwerking		2027: Begrip bij stakeholders voor onze keuzes	5
3.2 Aandacht voor landschap	a) Meer groenblauwe dooradering	2027: concrete voortgang op minimaal 1 locatie	2+4
	b) Meer 'zachte' overgangen landbouw-natuur	2027: concrete voortgang op minimaal 1 locatie	2+4
	c) Meer klimaatadaptief	2027: concrete voortgang op minimaal 1 locatie	2+4
3.3 Uitbreiding terreinen		2024: Visie opgesteld en plan van aanpak 2027: Doelen volgens plan van aanpak, waaronder onderdeel van een concreet project	2+4
3.4 Grotere inzet vrijwilligers		2027: Uitvoering vrijwilligersbeleid en daarin gestelde doelen, incl. tussentijdse evaluatie	3+6
3.5 Verbetering fietspaden		2027: oplossing voor alle fietspaden in zicht	2+4+6

De indeling in hoofdtaken bepaalt de opbouw van ons jaarplan, begroting, jaarverslag en jaarrekening en past binnen de verantwoordingseisen van het CBF (Toezichthouder goede doelen) en de provincie Flevoland.

De navolgende rapportage geeft inzicht in de voortgang van de doelstellingen.

4.1 Kaderstelling en Kwaliteitsborging

Om ons werk goed en planmatig te kunnen doen, zorgen we ervoor dat onze kaders toereikend en up to date zijn. Ze ademen onze eigen ambities uit en spelen in op de maatschappelijke ontwikkelingen. Wij hebben een eigen visie op natuurbeheer, natuurbeleving, landschap en cultuurhistorie. Voor elk natuurgebied is er een gebiedsspecifiek beheerplan. We ontwikkelen ook generieke beheerrichtlijnen. Verder werken we binnen kaders die bepaald worden door wet- en regelgeving en afspraken met derden, zoals bijvoorbeeld het provinciaal natuurbeheerplan. Bij planmatig werken hoort ook het monitoren van de resultaten, in het bijzonder van onze natuurkwaliteit en de natuurbeleving (effecten meten).

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2024	Realisatie 2024
1 Kaderstelling en Kwaliteitsborging	€ 187.823	€ 90.656

De realisatie binnen doelstelling 1 ligt aanzienlijk lager dan begroot. Zie ook de verklaring over doorgevoerde wijzigingen in de administratie op pagina 20-21-.

Geplande prestatie 2024	Bereikte resultaten
Terreinen – Natuurbeleving – Samenwerking Regulier werk Wij hebben voor al onze natuurgebieden een eigen beheerplan. Die worden eens in de zes jaar geëvalueerd en geactualiseerd. Ook dit jaar staan diverse beheerplannen op de rol.	Regulier werk In 2024 zijn voor de volgende gebieden beheerevaluaties uitgevoerd; Burchtkamp, Greppelveld, tochtstroken ZFL en Wilgenbos & Wilgeneiland. In 2024 zijn de beheerplannen van de gebieden Wilgenreservaat, Greppelveld, Wilgenbos & Wilgeneiland, Burchtkamp, Tochtstroken ZFL, Toppad afgerond.
Monitoring en onderzoek Regulier werk - Conform het SNL-monitoringsplan 2023-2025 worden de flora en fauna in een aantal terreinen geïnventariseerd. - Natuur is onze basis als natuurbeheerder. Natuurgegevens zijn basis voor beheerplanning, communicatie, verantwoording en beleid. Daarom zorgen wij voor een goede borging van data. Nieuwe Natuurdata worden beschikbaar gesteld aan de Nationale Databank Flora en Fauna. - Voor Het Flevo-landschap is zichtbaar zijn en vertellen wat we doen, belangrijk. D.m.v. marktonderzoek meten we ook in 2024 onze naamsbekendheid, zichtbaarheid en imago om te leren waar we staan en waar meer te behalen valt.	Regulier werk - In 2024 zijn de broedvogels geïnventariseerd in de gebieden Flevohout, Ooievaarsplas & Reigerplas, Knarbos, Rotterdamse Hoek en Schokland (alleen Schokkerveld). Opvallende broedgevallen waren raaf en zeearend in het Knarbos en overal veel nachtegaalen. - In 2024 zijn insecten (dagvlinders, libellen en sprinkhanen) en flora geïnventariseerd in de gebieden Flevohout, Ooievaarsplas & Reigerplas en Winkelse Zand. Opvallende resultaten waren vestiging van greppelsprinkhaan in veel gebieden, rivierfonteinkruid in de Reigerplas en bruine korenbout in Flevohout. - In 2024 is de bosstructuurkartering gecombineerd met de SNL-soortenkarteringen voor flora en insecten (in Flevohout en Ooievaarsplas & Reigerplas). Dit blijkt goed te combineren en is dan efficiënt. - De betreffende monitoringsrapporten zijn opgeleverd en de data is opgeslagen in onze eigen natuurdatabank. De bureaus uploaden data naar de NDFF. - Begin 2024 heeft de meting onder begunstigers en niet-begunstigers plaatsgevonden. Dit geeft ons waardevolle inzichten t.a.v. de zaken die we goed doen en dingen die beter kunnen. De stadscampagne Almere heeft ons een mooie groei opgeleverd in naamsbekendheid en zichtbaarheid bij de inwoners van Almere. Tegelijkertijd is verdere groei een kans voor de toekomst. - Bovendien is er een groot onderzoek gedaan naar hoe bezoekers van Natuurpark Lelystad hun bezoek ervaren. Wat vindt men van de paden, de dieren, de activiteiten en dergelijke? Bijna 3.000 bezoekers namen deel aan het onderzoek en beoordeelden het park met een rapportcijfer 8,4.

4.2 Terreinbeheer

Het Flevo-landschap beheert circa 5.100 hectare bestaande natuur, landschappelijke elementen en cultureel erfgoed. We doen dat professioneel, adequaat en efficiënt. In de moerassen is het sturen op de waterhuishouding en cyclisch vegetatiebeheer het belangrijkste. In de bossen wordt geïntegreerd bosbeheer toegepast gericht op versterken van natuurwaarde en recreatiewaarde. Houtproductie is geen doel op zich. Inkomsten uit vrijkomend hout worden ingezet voor natuurbeheer. Op de graslanden wordt pacht als beheerinstrument ingezet, gericht op het versterken van de natuurkwaliteit. Dat vraagt om goede afstemming met de agrarische pachters en toezicht op de geleverde diensten. Landschappelijke elementen en wegbepalingen worden naar hun aard (laan, struweel, bosjes) beheerd. Waar nodig worden laanbomen vervangen of gesnoeid. Onderhoud aan paden, bruggen en terreinmeubilair is een vast punt in het beheer. In het onderhoud van cultureel erfgoed (monumenten en landschapskunstwerken) zijn de meerjarenonderhoudsplannen leidend. Bij de gehouden dieren en hun leefgebieden is er primaire aandacht voor het welzijn en voldoende zichtbaarheid (ten behoeve van publiek en check gezondheid). Het grootste deel van onze activiteiten is regulier terreinbeheer, zoals hierboven geschetst. Onderstaand zijn bijzondere activiteiten voor 2024 weergegeven.

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2024	Realisatie 2024
2 Terreinbeheer	€ 4.157.542	€ 2.006.703

De realisatie is € 1.442.652 lager dan begroot. Zie ook de verklaring over doorgevoerde wijzigingen in de administratie op pagina 20-21.

Geplande prestatie 2024	Bereikte resultaten
Voorbereiding beheer	
Projecten Het project Gebiedsbebording wordt in 2024 zichtbaar. Na een gedegen uitvraag bij diverse partijen over vormgeving en ontwikkeling van de nieuwe borden, zal in 2024 een start gemaakt worden met de grootschalige vervanging van de borden in onze gebieden. Dit is een groot project, aangezien veel facetten aan bod komen zoals regelgeving, ons eigen beleid op diverse vraagstukken (b.v. hondenbeleid, dronebeleid e.d.), de informatie die we willen geven over het betreffende gebied e.d. De vervanging van alle borden in onze gebieden zal circa drie jaar gaan duren.	Projecten Er is een start gemaakt met de vervanging van de borden in onze gebieden, o.a. in Natuurpark Lelystad. We hebben wel minder kunnen doen dan oorspronkelijk gepland, omdat andere projecten prioriteit moesten krijgen. Omdat we echter drie jaar voor het omvangrijke project hebben uitgetrokken, krijgt de vervanging in 2025 een vervolg.

Beheer algemeen

Regulier werk

- Dit jaar is er meer aandacht voor het proces achter de verpachting. We gaan werken met een gedigitaliseerd pachtproces in Synergy. Het beoogd voordeel is efficiëntie en overzicht.
- Extra aandacht is er voor de projectgebieden die (terug) in beheer worden genomen. Het betreft gebiedsdelen uit PNN, POP 3, SPUK en de impuls biodiversiteit subsidie.
- In 2024 wordt ook het nieuwe provinciale Faunabeheerplan van kracht. Zoals het er nu naar uit ziet zal de methodiek van 'adaptief faunabeheer' worden geïntroduceerd. Het is nog niet helder wat dit gaat betekenen voor de uitvoering van het reewildbeheer.

Naast deze aandachtsgebieden dragen we zorg voor het reguliere bos-, hooiland-, moerasbeheer, enz.

Projecten

- Ook dit jaar zijn de terreinbeheerders en -medewerkers actief in de projecten. De inbreng van terrein- en beheerkennis is nuttig/noodzakelijk. De balans wordt goed bewaakt zodat de 'reguliere' beheertaken er niet onder lijden.
- De verwachting is dat vanuit de provincie/gemeenten aan het begin van het jaar gestart wordt met de voorbereiding van nieuwe programma's als SPUK 2, Almeerse Poort 3 enz. Dit vraagt denkkracht van de hele organisatie maar zeker ook van de afdeling N&L.

Regulier werk

- Door technische complicaties en personele wisselingen is de ontwikkeling stopgezet. Komend jaar wordt besloten hoe verder te gaan.
- De projectgebieden zijn (weer) opgenomen in het reguliere beheer.
- De contouren van het adaptive impact management (AIM) worden duidelijker, maar staan nog niet vast. Inmiddels is er al wel geanticipeerd op de komende ontwikkelingen door eigen faunabeheerders op te leiden en een klein aantal ervaren externe faunabeheerders te werven. Vanaf 1 maart 2025 zal dit team het faunabeheer op zich nemen.

Naast de late start door het extreem natte najaar '23 en winter '23-'24 is er relatief laat begonnen met de werkzaamheden, in de loop van het jaar is de achterstand weer ingelopen.

Projecten

- Het aantal projecten heeft bij de terreinbeheerders voor een piekbelasting gezorgd. Door afronding van een aantal projecten is in de loop van het jaar de workload meer in balans gekomen en is de focus meer op het beheer komen te liggen.
- Met name de ontwikkelingen rond Almere Pampus hebben veel input gevraagd van team Zuid. De vele projecten en initiatieven en koppelingen daartussen hebben het complex gemaakt. Samen met BKO is geprobeerd zo efficiënt mogelijk met de input vraag om te gaan.

Speerpunten Beheer Noord	
Regulier werk - Anders dan andere jaren gaat het team met eigen materieel de terpen op Schokland beheren. Voorheen was dit met de toen geldende subsidie niet voordelig om het zelf te doen, nu wordt dit wel vergoed (60% SIM). - Samen met de vrijwilligerscoördinator wordt er gestart met het werven van groep beheervrijwilligers. - N.a.v. het nieuwe beheerplan gaan we samen met de gemeente Urk kijken of een deel van het gebied meer beleefbaar kan worden gemaakt. - De proef met het lieren van 2023 in het Schokkerbos smaakt naar meer. Dit jaar zal wederom op beperkte schaal bosbeheer plaatsvinden in het Urkerbos waarbij het hout wordt uitgelierd om zo de bosbodem niet onnodig te belasten. Projecten 2024 is het tweede jaar waarin we opbrengsten gaan zien van de regeneratieve landbouw. We verwachten een stijgende lijn aan opbrengst, maar vooral ook een stijging in de leercurve. In ieder geval hebben we niet te klagen over de belangstelling van derden en zullen we ook wat uurtjes moeten steken in het delen van de kennis. - Project Greppelveld zal dit jaar na het broedseizoen in uitvoering gaan en worden begeleid door de medewerkers van team Noord. - Naast de ‘eigen’ projecten zal worden meegewerkt aan de PNN-projecten met name met de inbreng van beheer- en terreinkennis.	Regulier werk - Het beheer van de terpen is in eigen beheer uitgevoerd. - De werving was niet nodig omdat er spontaan vrijwilligers onze kant opkwamen. - Er is overleg met de gemeente Urk over beperkte toegang tot het Toppad. Het project is voor SPUK 2 ingediend en zal in 2026 verder worden opgestart. - Door de natte omstandigheden in het bos was zelfs werken met de lier geen optie meer, waardoor we over zijn gegaan op paarden om het hout eruit te trekken. Met succes! Projecten - De stijgende lijn is ingezet waar het gaat om de opbrengsten; deze zijn verdubbeld. We merken dat we scherp moeten blijven op het onderling uitwisselen van ervaringen/nieuwe kennis. Ook dit jaar zijn er weer vele werkbezoeken van belangstellenden geweest, zoals provincie Flevoland in de vorm van ambtenaren de commissaris van de Koning en de gedeputeerde Klopman (landbouw). Ook heeft de terreinbeheerder een presentatie gehouden op de landelijke beheerdersdag. - Door het natte najaar en winter zijn de projecten in de Rotterdamse- en Kamperhoek pas in het voorjaar 2024 afgerond. Greppelveld is daarom doorgeschoven. Het aanbestedingstraject verwachten we in februari '25 af te ronden. - Er is goed contact tussen het projectteam en de beheereenheid.

Speerpunten Beheer Midden

Regulier werk

- In 2023 is gestart met de aanvraag van de dierentuinvergunning om zo weer aan de veranderde wet- en regelgeving te kunnen voldoen. Op dit moment is nog niet duidelijk in welke mate, maar dit zal in 2024 nog de nodige aandacht vragen. Dit kan variëren van aanpassen van de procedures en protocollen, tot het uitvoeren van fysieke maatregelen in het park.
- Ook wordt er meegewerkt aan het beheerplan voor het Natuurpark. Een beheerplan dat gezien de complexiteit meer inspanning zal vragen.
- In 2023 was er een uitbraak van het blauwtongvirus. Dit leidt mogelijk tot sterfte onder de gehouden dieren. Verder wordt er op dit moment gekeken naar de toekomst van de przewalskipaarden. Het is dan ook waarschijnlijk dat we in 2024 actie gaan ondernemen om de kuddes daar waar nodig aan te vullen en een opvolger van de przewalski aan te trekken.
- Bij het bosbeheer wordt meer gekeken naar de natuurwaarde en de bescherming van de bodem. Dit landt in het werkplan waarin wordt aangegeven naar de aannemer hoe wij willen dat er wordt gewerkt en wat het resultaat moet zijn.

Projecten

- De aanvraag van de dierentuinvergunning zal in projectvorm worden aangepakt en bekostigd.
- Er is een start gemaakt met de inrichting van de biologische akker in het park. Dit kan nog beter volgens pachter en verpachter. Daar zal dit jaar aandacht voor zijn.

Regulier werk

- In 2024 is er intensief contact geweest met RVO. Met name de beoordeling van deze en de visitatiecommissie heeft een behoorlijke doorlooptijd gehad. Na de laatste beoordeling staat nu nog het aanpassen van een aantal de protocollen open. Deze worden begin maart 2025 naar FVO opgestuurd.
- Dit proces heeft wat minder prioriteit gehad, maar van uit het team is bij de gehouden sessies input geleverd.
- Ook in 2024 is er blauwtong gesignaleerd, maar zonder ernstige klachten. De przewalskipaarden hebben op tijd gezelschap gekregen van vier Exmoorpony's. Na een korte gewenningsperiode heeft zich één kudde gevormd. Dit was precies op tijd aangezien twee van de drie przewalskipaarden door ouderdom zijn overleden.
- Hier is actief mee gestart. Het is nog wel zoeken hoe we ervoor zorgen dat de aannemer in het veld de onze aanwijzingen kan volgen.
- Het natte weer heeft ervoor gezorgd dat we werken niet hebben uitgevoerd om de bodem te beschermen.

Projecten

- De kosten zit hem met name in de eigen uren en hier en daar wat advieskosten. Een klein deel is met projectgeld gefinancierd.
- Er zijn na gesprekken met de pachter verbeteringen doorgevoerd.

Speerpunten Beheer Zuid

Regulier werk

- De samenstelling en de inzetbaarheid van het team is in de loop van 2023 veranderd en vraagt om een andere taakverdeling. Zo zal er geïnvesteerd worden in het overbrengen van vak/gebiedskennis op de nieuwe medewerker en BBL-er. Daarnaast zal het team een grotere bijdrage leveren aan toezicht en begeleiding op/van projecten en provinciebrede klussen zoals schouwsloten-beheer en de onkruidbestrijding op verharding.
- Delen van Noorderwold-Eemvallei worden in beheer genomen door team Zuid. Verder wordt meegedacht in het toekomstig beheer van het hele projectgebied.

Projecten

- Medewerkers van het team worden ingezet bij het meer recreatief inrichten van het Wilgenbos in het kader van het programma 'Almeerse Poort 2'.
- Naast de 'eigen' projecten zal worden meegewerkt aan de PNN+SPUK projecten met name met de inbreng van beheer- en terreinkennis.
- Het is nog onzeker, maar wel waarschijnlijk, dat het team wordt ingezet in het begeleiden van de restauratie van de Aardzee. Dit in samenwerking met Stichting Landart Flevoland.

Regulier werk

- De nieuwe medewerker en BBL-er draaien goed mee in het team. Er is aandacht geweest voor het goed landen in het team, het overbrengen van informatie maar ook de samenwerking met de andere teams, bijvoorbeeld door gezamenlijk werk op te pakken. De nieuwe medewerkers zijn regelmatig meegenomen bij 'nieuwe' werkzaamheden zodat de kennis en kunde wordt overgedragen. Ook is er regelmatig gepeild of ze niet te veel van hetzelfde werk doen. Schoolopdrachten die op locatie zijn met de BBL-er besproken. Hierbij is gekeken wat het juiste onderwerp/locatie is voor deze opdracht en wie de BBL-er hierbij verder kan helpen. De nieuwe medewerker is een vast contract aangeboden zodat continuïteit voor de langere termijn is gewaarborgd.
- Deelgebied 3 van Noorderwold-Eemvallei is inmiddels helemaal ingericht en klaar voor regulier beheer.

Projecten

- Het dagelijks toezicht op de aanleg van een drijvend wandelpad, de aanleg van een plankenpad en het realiseren van een parkeerplaats is uitgevoerd door Team Zuid. Daarnaast heeft het team bankjes en fietsrekjes geplaatst. Ook zijn er voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van twee kijkhutten en twee kijkschermen. Zowel in aanleg als begeleiding is het team ingezet bij diverse deelprojecten.
- Het team heeft bijgedragen aan de opening van deelgebied 3, door het plaatsen van bankjes, informatieborden en het aanleggen van een wandelroute. Ook is meegedacht in het project Ecozone Pampus en Gouden Randen.
- Het werk is gestart en er is toezicht en kennis geleverd door het team.

Overzicht areaal in beheer en verpachting	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024
Totaal areaal in beheer (ha eigendom en erfpacht)	5.132	5.132	5.140
Areaal met beheervergoeding SNL (ha)	4.333	4.422	4.422
Beheervergoeding (SNL)	€ 1.428.242	€ 1.732.268	€ 1.743.356
Opbrengst verpachting	€ 815.113	€ 830.687	€ 789.560

4.3 Natuurbeleving

Onze tweede pijler is Natuur in het hart. Onze natuurlijke omgeving is onze meest kostbare erfenis. Natuur heeft geholpen om vorm te geven aan onze geschiedenis, ons landschap, onze identiteit en onze economie. Het maakt mensen gezonder en verbetert de kwaliteit van leven. Het kunnen genieten van natuur is belangrijk. Natuurbeleving haalt het beste in mensen naar boven. Wij geloven dat een mooie ervaring zorgt voor betrokkenheid en bescherming van onze natuur. Het Flevo-landschap zorgt voor beleving die mensen in het hart raakt. Hoe meer en hoe directer mensen natuur kunnen beleven, hoe groter de verbinding met de natuur is. En daarmee het besef dat onze natuur ertoe doet. Daar zetten we als natuurorganisatie op in. Wij faciliteren onze bezoekers hierin door natuur aan te bieden, mensen mooie ervaringen te laten opdoen en voorlichting te geven. In 2024 gingen we door met het aanbieden van meer natuurbeleving, o.a. door de continue ontwikkeling en verbetering van onbegeleide producten.

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2024	Realisatie 2024
3 Natuurbeleving	€ 687.280	€ 331.726

De besteding gedurende het jaar is met € 218.281 onder de begroting uitgekomen. Zie ook de verklaring over doorgevoerde wijzigingen in de administratie op pagina 20-21.

Geplande prestatie 2024	Bereikte resultaten
Publieksactiviteiten	
Regulier werk • Begeleide activiteiten die goed aansluiten en succesvol zijn, zetten we voort, zoals de safariritten en vaarten op de zondagen en de edelhertenbrontexcursies in het najaar. • Op basis van het inzicht dat verschillende doelgroepen onbegeleid op pad willen, dus zonder gids de natuur willen ervaren, heeft dit continu onze aandacht. We hebben oog voor onze wandelroutes, die een belangrijke stimulans voor mensen zijn om te bewegen en de natuur te ervaren. • Samenwerking met partners zetten we voort in 2024. Denk hierbij aan Uitgast, een muziekfestival dat plaatsvindt in het Natuurpark en waar muziek en natuur mooi samenkomen. Ook de samenwerking met Sunsation zetten we voort.	Regulier werk • We hebben 64 excursies georganiseerd waar in totaal 744 mensen aan deelgenomen hebben. • De brontexcursies zijn een enorme trekker: 240 mensen hebben deelgenomen. • Onze wandelroutes zijn 2100 keer gedownload. Dit is een groei t.o.v. 2023 van 4%. • Ook dit jaar vonden Uitgast en Sunsation weer plaats in gebieden van Het Flevo-landschap. Uitgast heeft circa 2500 mensen ontvangen in het Natuurpark.

Publieksontvangst

Regulier werk

- Dagelijks beheer van onze bezoekerscentra. Onze bezoekerscentra zijn de toegangs-poorten voor onze gebieden. We ontvangen jaarlijks circa 65.000 bezoekers die informatie willen over onze gebieden en op weg geholpen willen worden over wat er te doen en te zien is.
- Van de 150 vrijwilligers werkt het merendeel als gastvrouwen/heren in de bezoekers-centra, gidsen voor excursies en begeleiders bij activiteiten. Dit brengt diverse werk-zaamheden met zich mee zoals werving van nieuwe vrijwilligers, maken van roosters, begeleiding bij ontwikkeling van nieuwe activiteiten en dergelijke.
- In 2022 zijn we in Natuurpark Lelystad gestart met een groep vrijwillige boswachters. Dit is een groot succes en zetten we voort in 2024.
- Onze vrijwilligers zijn enorm belangrijk voor ons. We organiseren circa vier keer per jaar kennismomenten voor alle vrijwilligers, van excursies in een gebied tot een lezing. Doel is om niet stil te staan, maar te blijven ontwikkelen. Ook de sociale component is belangrijk.

Regulier werk

- We hebben ook dit jaar weer veel mensen mogen ontvangen in onze bezoekerscen-tra. De Gesteentetuin kende voor het tweede jaar een wintersluiting (dit werd gedaan vanwege de te hoge kosten om dit centrum in de winter open te houden).
- Ook dit jaar hebben er weer veel vrijwilligers met groot enthousiasme de bezoekers-centra bemand en excursies begeleid.
- Omdat het bezoekerscentrum in Almere herbouwd gaat worden, heeft een groep gastvrouwen en -heren uit Almere in 2024 geholpen in het bezoekerscentrum Natuur-park Lelystad.
- We hebben een hele actieve groep vrijwillige boswachters. Dit past helemaal in de lijn dat we een goede gastheer in het groen willen zijn.
- Ook dit jaar zijn er weer vier kennismomenten geweest.
- Het bezoekerscentrum van Natuurpark Lelystad is vernieuwd. De grote grazers die in het Natuurpark leven, zijn in het bezoekerscentrum in de schijnwerpers gezet.

Aantal vrijwilligers	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024
Aantal vrijwilligers totaal*	146	137	146
Aantal vrijwilligers bezoekerscentra, excursies en promotie, vrijwillige boswachters	84	79	73
Aantal vrijwilligers inventarisatie terreinen	26	25	23
Aantal (vaste) beheervrijwilligers	49	53	55
Aantal vrijwilligers kantoor		1	1

- * Er zijn dus 146 vrijwilligers, met 152 taken. De inzet is niet zoveel mogelijk vrijwilligers, maar vooral veel vrijwilligers die zich regelmatig voor ons inzetten. Er is een grote groep vrijwilligers met meerdere taken.

4.4 Ontwikkelingen en Initiatieven

Stilstaan is achteruitgang. Het Flevo-landschap blijft in beweging, vernieuwt waar nodig en verzilvert kansen waar dat kan. Omdat onze capaciteit en financiële middelen beperkt zijn, maken we bewust keuzes in wat we wel en niet doen of juist gefaseerd doen. Additionele financiering is een belangrijk aspect in de betreffende afwegingen. In 2024 hebben we de onderstaande programma's en projecten uitgevoerd.

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2024	Realisatie 2024
4 Ontwikkelingen en Initiatieven	€ 7.498.913	€ 3.619.467

De realisatie is € 10.389.571 lager dan begroot. Zie ook de verklaring over doorgevoerde wijzigingen in de administratie op pagina 20-21.

Geplande prestatie 2024	Bereikte resultaten
Programma Nieuwe Natuur	
Projecten Voor Programma Nieuwe Natuur staat 2024 in het teken van de voorbereiding op realisatie in de verschillende gebieden. De Gouden Randen in Almere, Noorderwold-Eemvallei en Schokland.	Projecten - De voorbereidingen van de inrichting van de Gouden Randen in Almere zijn in 2024 zover gevorderd, dat het geheel in 2025 afgerond kan gaan worden. - Voor zowel Noorderwold-Eemvallei als Schokland zijn de oorspronkelijke planuitwerkingen volledig herzien en zijn eind 2024 als het ware de versies 2.0 vastgesteld in het MT en de RvT. In de herzieningen zijn de voortschrijdende inzichten, genomen proceshobbels en optimalisaties van de technische maatregelen van de afgelopen jaren geland en vertaald naar een haalbare wijze van realisatie van de projectdoelen. Het PNN-team werkt voortvarend verder aan het inrichten van deze nieuwe natuurgebieden. - Een grote voorbereidingsstap voor Noorderwold-Eemvallei is het onherroepelijk vaststellen van het bestemmingsplan voor de projectlocatie, eind december 2024.
Oostvaardersoevers	
Projecten We participeren in de Verkenning Oostvaardersoevers, ten behoeve van ecologische kwaliteitsverbetering van het Markermeer in relatie tot de Lepelaarplassen (en Oostvaardersplassen).	Projecten In dit project is vooral achter de schermen hard gewerkt. Daar waar nodig is Het Flevo-landschap betrokken en levert de benodigde input.

Ontwikkeling Lepelaarplassegebied

Projecten

- In het kader van het Uitvoeringsprogramma Almeersepoort Nationaal Park Nieuw Land van gemeente Almere, gaan we verder met de voorbereiding van investeringen ten behoeve van de natuurbeleving in de natuurgebieden Lepelaarplassen, Natte Graslanden, Wilgenbos, Wilgeneiland en Vaartsluisbos. We verwachten in 2024 een aantal maatregelen te realiseren, met name in het Wilgenbos.
- Ook het verbeteren van de bezoekersontvangst aan het Oostvaardersdiep is een groot project in dit kader. Het voormalige dienstpension De Trekvogel is in 2023 gesloopt en de planvorming is gestart. 2024 staat in het teken van de voorbereiding en ontwikkeling van de nieuwe bezoekersontvangst in Almere, die in 2026 geopend zal worden. Het Flevo-landschap zal dit doen in nauwe samenwerking met een horecapartner.

Ontwikkeling Schokland

Projecten

- Het Flevo-landschap werkt nauw samen met het Cultuurbedrijf. Gezamenlijk hebben we in 2023 het project *Beleef Wereld Erfgoed Schokland* ontwikkeld. Aan het einde van 2023 zal dit zichtbaar zijn in het landschap. In 2024 zullen we de samenwerking voortzetten rondom het Wereld Erfgoed Schokland.

Visie Natuurpark

Projecten

- In 2023 zijn we gestart met het formuleren van een meerjarenstrategie voor Natuurpark Lelystad. In 2024 willen we deze visie afgerond hebben en vertaald in een plan van aanpak.

Uitvoeringsprogramma Natuur Flevoland (SPUK/SKNL)

Projecten

- Greppelveld is het laatste project uit het SPUK 1 programma dat in 2024 in uitvoering gaat. Het doel is het versterken en uitbreiden van de greppels in combinatie met het aanpassen van het watersysteem ten behoeve van de weidevogels en het beheer. Daarnaast wordt het gebied tussen Greppelveld en Reve-Abbertbos landschappelijk aangepast zodat dit gebied (Stobbeveld) een ecologisch meer interessante overgang vormt van bos naar weidevogelgebied.

Projecten

- In 2024 zijn de recreatieve voorzieningen in het Wilgenbos gemaakt (zie 4.2 Beheer Zuid). Met name het drijvend wandelpad is een bijzondere toevoeging aan dit natuurgebied. Naast de overige voorbereidingen voor bijvoorbeeld het plaatsen van nieuwe informatieborden in deze gebieden, hebben we met Gemeente Almere de volgende financieringstranche voorbereid. In geval in 2025 inderdaad extra gelden worden toegekend gaan we nog meer investeren in de kwaliteit van Natuurbeleving in het Lepelaarplassegebied.
- 2024 heeft voor de nieuwe bezoekersontvangst in Almere volledig in het teken gestaan van voorbereiding en ontwikkeling: het ontwerp van het gebouw evenals de buitenruimte, start vergunningaanvraag, het vinden van een geschikte horecapartner en het indienen van een Leader aanvraag. In 2025 zal de afronding van de diverse onderdelen plaatsvinden en zal de bouw starten.

Projecten

- Eind maart 2024 is de nieuwe beleefroute op Schokland geopend.
- Verder zijn het Cultuurbedrijf en Het Flevo-landschap gestart met een werkgroep met als doel om tot een gezamenlijke bezoekersontvangst op Schokland te komen.

Projecten

- In 2024 is er een breed, intern gesprek gevoerd over de toekomst van het Natuurpark Lelystad. Er is vanuit verschillende invalshoeken naar dit gebied gekeken. Onder andere vanuit ecologisch, landschappelijk, recreatief en dierenwelzijns-perspectief. Het is niet gelukt om gelijk definitieve keuzes te maken. Het traject wordt daarom vervolgd in 2025.

Projecten

- Door de natte periode van september 2023 tot en met mei 2024 is een aantal projecten niet afgerond. Om de werkdruk enigszins binnen de perken te houden zijn de aanbesteding en de uitvoering van het project Greppelveld doorgeschoven naar 2025. We verwachten het project binnen de subsidie af te ronden en te verantwoorden.

4.5 Samenwerking en draagvlak

Om ons werk goed te kunnen doen en onze ambities waar te kunnen maken, zijn samenwerking en draagvlak cruciaal. Zeker omdat we verder kijken dan onze eigen natuurgebieden. We behartigen ook de belangen van Het Flevo-landschap in het bijzonder en daarmee van natuur, landschap en cultuurhistorie in Flevoland in het algemeen. Indien nodig ondernemen we actie en werken we mee aan beleid en ontwikkelingen van derden.

Als organisatie worden we vaak uitgenodigd om onze expertise in te zetten. Dat doen we graag. Tegelijkertijd is onze eigen capaciteit beperkt en kunnen we die extra inzet alleen leveren als daar ook financiering onder ligt.

Omdat samenwerking en draagvlak zo belangrijk zijn, heeft Het Flevo-landschap een actieve relatie met de inwoners van Flevoland, het bedrijfsleven, de overheden en andere organisaties in de provincie en daarbuiten. Voor het onderhouden van het contact met ‘de buitenwereld’ dragen we in corporate uitingen uit wie we zijn, wat we willen bereiken en wat men van ons kan verwachten.

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2024	Realisatie 2024
5 Samenwerking en Draagvlak *	€ 1.447.065	€ 698.449

De realisatie is € 753.225 lager dan begroot en is te verklaren door een onderbesteding op enkele projecten. Zie ook de verklaring over doorgevoerde wijzigingen in de administratie op pagina 20-21.

Geplande prestatie 2024	Bereikte resultaten
Overheden en Groene Organisaties	
Regulier werk - Het Flevo-landschap is actief in het ‘groene’ netwerk van Flevoland. Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau. Uiteraard vindt ook met de collega-natuurbeheerders en de andere groene organisaties afstemming en samenwerking plaats. - Het Flevo-landschap werkt nadrukkelijk samen in de volgende verbanden: - Schokland Unesco Werelderfgoed - LandschappenNL - Nationaal Park Nieuw Land - Het Flevo-landschap volgt de ontwikkeling van ruimtelijke plannen binnen Flevoland op de voet, waarbij de belangen van natuur, landschap en cultuurhistorie centraal staan.	Regulier werk - We hebben regelmatig overleg gevoerd met de Gedeputeerde Natuur en betrokken ambtenaren over de ‘groene’ ontwikkelingen in Flevoland, o.a. Programma Natuur, Actieplan Biodiversiteit, Bossenstrategie en Flevolands Programma Landelijk Gebied. - In werkbezoeken hebben we bestuurders van provincie en waterschap en hun medewerkers kennis laten maken met onze organisatie en activiteiten die aansloten bij hun beleidsterrein. - In het overleg tussen groene organisaties op niveau van bestuurders en van medewerkers zijn knelpunten, kansen en acties afgestemd over ruimtelijke en beleidsontwikkelingen, waaronder het opstellen van (deels) gezamenlijke inspraakreacties.

Particulieren en bedrijfsleven	
Regulier werk - Onze 12.500 begunstigers houden we op de hoogte en betrokken door de inzet van verschillende communicatiemiddelen, zoals ons magazine dat mensen drie keer per jaar ontvangen en de digitale nieuwsbrief. Aan het einde van elk jaar sturen we een bedankvideo aan onze begunstigers, om mensen te laten zien wat Het Flevo-landschap heeft gerealiseerd mede dankzij hun steun. Ook in ons magazine zal natuurlijk de nodige aandacht besteed worden aan wat we gedaan hebben en wat onze plannen zijn voor het komende jaar. - Onze particuliere fondsenwerving zetten we ook in 2024 voort: we ontwikkelen campagnes om nieuwe begunstigers te werven en om de bijdrage van huidige begunstigers te verhogen. We zetten ook de nodige leadwervingsacties in, want warme contacten zijn belangrijk om mensen uiteindelijk bereid te krijgen begunstiger te worden. Ook zullen we weer een campagne opzetten die zich richt op nalatenschappen. Dit is voortzetting van de huidige koers. We weten dat een lange adem nodig is om meer uit nalatenschappen te halen. - We onderhouden het contact met huidige zakelijke vrienden en optimaliseren samenwerkingen waar mogelijkheden liggen. We zijn ons bewust dat relaties bouwen tijd kost en dat je niet 'zomaar' nieuwe sponsors vindt. Om die reden willen we warme contacten uitnodigen tijdens een event, om te laten zien wie we zijn en waar we voor staan. Daar waar warme contacten een samenwerking willen aangaan, zullen we de kans grijpen.	Regulier werk - Ook in 2024 hebben we onze begunstigers en andere betrokkenen geïnformeerd over alles wat we doen en waar we voor staan in de drie magazines, onze digitale nieuwsbrief en via social media. Ook hebben we weer een bedankvideo gemaakt aan het einde van het jaar, voor onze begunstigers en andere stakeholders, waarin we teruggeblikt hebben op 2024 en mensen bedankt hebben voor hun steun aan Het Flevo-landschap. - In 2024 hebben we onze begunstigers uitgenodigd voor "Koffie bij de boswachter". Zo'n 100 mensen zijn op bezoek gekomen en hebben een rondleiding in onze gebieden rond Almere gehad. - In 2024 hebben we diverse campagnes uitgerold om nieuwe begunstigers en giften te werven, waaronder de succesvolle Kijkhuttencampagne voor de Lepelaarplassen. De totale inkomsten uit begunstigerbijdragen zijn in 2024 met 9% gegroeid t.o.v. 2023. Dit is een resultaat waar we trots op zijn. - Daarnaast hebben we in 2024 veel energie gezet op aanvragen van projectbijdragen bij vermogensfondsen. Ook dit resultaat mag er zijn: 380.000 euro aan toegezegde bijdragen. - In 2024 zijn vier bestaande zakelijke vriendschappen verlengd voor de periode van drie jaar. Ook zijn er twee zakelijke vrienden bijgekomen. Verder is er in nauwe samenwerking met gouden vriend Horizon een zakelijk event georganiseerd: de zomerborrel van Horizon. Dit was voor de aanwezigen tegelijkertijd een mooie kennismaking met Het Flevo-landschap.
Corporate communicatie	
Regulier werk - We vinden het belangrijk uit te dragen wie we zijn, wat we willen bereiken en wat men van ons kan verwachten. - De middelen die we hierbij actief inzetten zijn drie keer per jaar Het Flevo-landschap magazine, onze website, de digitale nieuwsbrief die tweewekelijks wordt verstuurd, social media, borden in onze gebieden en foldermateriaal.	Regulier werk - Aan de hand van onze contentstrategie proberen we op een efficiënte manier zoveel mogelijk te bereiken. We bepalen van tevoren hoe en wanneer we welke middelen inzetten en proberen zo effectief mogelijk te zijn. - Ruim 12.000 huishoudens ontvangen ons magazine, ruim 9.000 mensen krijgen de nieuwsbrief en nog eens zo'n 14.000 mensen volgen onze socials. Op alle fronten zit hier groei in.

Een andere belangrijke rol die we invullen vanuit Corporate Communicatie is de rol van Informatieloket & vraagbaak. Diverse media weten ons goed te vinden als zij meer informatie willen over ontwikkelingen op het gebied van natuur, landschap en cultuurhistorie. Hier helpen we externe partijen graag mee, omdat we graag onze kennis en expertise delen met anderen en hiermee bijdragen aan een betere zichtbaarheid van Het Flevo-landschap.	In 2024 heeft Het Flevo-landschap 91 keer media-attention gekregen in de reguliere media (print, radio en televisie) en een veelvoud daarvan op sociale media. De provinciale, regionale en lokale media tekenden voor het leeuwendeel van deze aandacht. Daar zijn we blij mee, aangezien we ons vooral op de lezers, luisteraars en kijkers van deze media richten. Omroep Flevoland besteedde in 2024 24 keer aandacht aan Het Flevo-landschap, hetzij in een artikel op de website, hetzij met een video- of radio-item. Ook andere belangrijke regionale spelers zoals de Stentor, de Flevopost en de Noordoostpolder berichtten zeer regelmatig over Het Flevo-landschap. Opvallend in 2024 was ook de aandacht van landelijke media, waaronder NOS, Omroep MAX, RTL en BNNVARA's Vroege Vogels. Meestal had deze aandacht te maken met dierennieuws uit Natuurpark Lelystad. Een unicum was een uitgebreid interview met beheerder Jasper Wolfswinkel over Schokland in National Geographic-magazine. Ook andere collega's leverden in 2024 hun bijdragen aan radio- en tv-uitzendingen en natuurmagazines. Het mag duidelijk zijn dat onze kennis en mening ertoe doen en worden gewaardeerd.

Eigen fondsenwerving	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024
Begunstigers aantal	12.516	12.571	12.604
Begunstigers bijdrage	€ 258.114	€ 271.141	€ 272.360
Bedrijfsvrienden aantal	11	12	14
Bedrijfsvrienden bijdragen	€ 38.885	€ 33.500	€ 34.257
Bijdragen giften en legaten	€ 30.562	€ 13.751	€ 38.300
Bijdragen overige organisaties zonder winststreven	-	€ 20.570	€ 121.002
Bijdrage acties derden (Nationale Postcode Loterij)	€ 937.500	€ 937.500	€ 937.500

4.6 Aansturing en ondersteuning

De ondersteunende afdeling bedrijfsvoering zorgt er, in samenwerking met het managementteam, voor dat de bedrijfsvoering op orde is en dat medewerkers adequaat ondersteund worden om alle geplande activiteiten uit te kunnen voeren. Onze organisatie is in de loop der tijd meer en meer een project(en)organisatie geworden. Projecten vormen niet alleen inhoudelijke uitdagingen i.v.m. ontwikkelingen, maar vragen een professionele (project-)organisatie om de bijbehorende risico's goed te kunnen managen. Op basis van de ervaringen over de achterliggende jaren hebben we de kaders en procedures rond opstarten, uitvoeren en afsluiten van projecten verder geprofessionaliseerd.

Te besteden aan doelstelling	Begroting 2024	Realisatie 2024
6 Aansturing en Ondersteuning	€ 4.345.904	€ 2.097.619

De realisatie is € 966.690 hoger dan begroot. Na inhuur in de eerste helft van 2024 is de eigen formatieve bezetting van de afdeling Bedrijfsvoering op sterkte. Zie ook de verklaring over doorgevoerde wijzigingen in de administratie op pagina 20-21.

Geplande prestatie 2024	Bereikte resultaten
Directievoering en governance	
Regulier werk - Onder leiding van de directeur is het MT verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing van de organisatie. Het MT is in gezamenlijkheid verantwoordelijk om de balans te bewaren tussen datgene wat moet en de vele wensen en verzoeken die van buitenaf op ons afkomen. Het Flevo-landschap kenmerkt zich door grote betrokkenheid en inzet van de medewerkers en een goede en oplossingsgerichte interne samenwerking in een informele setting. Tegelijkertijd vragen resultaatgericht werken en planmatigheid – met name binnen projecten- voortdurende aandacht. - De Raad van Toezicht houdt toezicht op de directeur-bestuurder en op de organisatie als geheel. Er zijn voor 2024 vijf reguliere vergaderingen gepland. De RvT is ultimo 2023 op volledige sterkte. Er is een rooster van aftreden opgesteld. Binnen de RvT zijn drie commissies actief: de Audit Commissie, de Kwaliteitscommissie en de Remuneratiecommissie. De eerste twee vergaderen elk vijf keer per jaar. De RvT is daarnaast een belangrijke sparringpartner voor de directeur bestuurder. - Met ingang van 1 december 2023 is de heer Philip Makkink benoemd tot nieuwe directeur bestuurder.	Regulier werk - RvT-vergaderingen hebben volgens rooster plaatsgevonden en zijn voorbereid in de AAC en KC en voorbereid door de bestuursondersteuning. - Twee nieuwe RvT leden zijn ingewerkt en hebben een kennismaking met de directeur-bestuurder en de werkorganisatie gehad middels een bezoek en rondleiding aan één van de natuurgebieden.

Bedrijfsvoering

Regulier werk

- Op gebied van ICT werken we samen met twee andere provinciale landschappen in een efficiënte inrichting. Deze samenwerking wordt gecontinueerd in 2024.
- Op het gebied van CMSi, het management beheersysteem, werken we samen met 4 collega Landschappen. Dit draag bij aan een goede prijs-kwaliteit verhouding en stimuleert het van elkaar leren.
- Projectpeilingen: twee keer per jaar, te weten in de maand april en oktober, worden alle lopende projecten doorgelicht op voortgang. Daarbij wordt gekeken naar de realisatie in uren en kosten, planning voor wat betreft doorlooptijd en of, de mate waarin, het project binnen de vastgesteld begroting blijft.
- Het bedrijfsbureau zal bijdragen aan het proces "aanvragen dierentuinvergunning".
- De afdeling zal een strategisch HR-beleid ontwikkelen waardoor wij een aantrekkelijke werkgever blijven.

Regulier werk

- Managementrapportages zijn ontwikkeld en worden per 2025 in gebruik genomen.
- Geautomatiseerde verplichtingenadministratie is ontwikkeld en per 2025 in gebruik genomen.
- Samenwerking ICT met de andere Landschappen is naar tevredenheid gecontinueerd.
- Samenwerking op het gebied van CMSi is naar tevredenheid gecontinueerd.
- Strategisch HR-beleid wordt gelet op het traject Toekomstbestendig Flevo-landschap eind 2025 ontwikkeld.
- De begrotingsstructuur is volledig opnieuw ontworpen en ingericht. Met deze nieuwe structuur werken we in boekjaar 2025 en vanuit deze structuur doorlopen we de planning- en control cyclus.

4.7 PROJECTEN GEFINANCIERD MET GELDEN VAN DE NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

Flevoland groener en mooier maken kunnen we niet alleen. Dat doen we samen met duizenden begunstigers, 150 vrijwilligers en veel partners. Eén van onze meest trouwe partners is de Nationale Postcode Loterij. Het Flevo-landschap en de elf andere Provinciale Landschappen mogen al sinds 1996 rekenen op de steun van de Nationale Postcode Loterij. De Nationale Postcode Loterij wil aandacht schenken aan de bescherming van natuur en landschap in de regio en dit financieel steunen.

Met de financiële steun van de Nationale Postcode Loterij en haar deelnemers heeft Het Flevo-landschap ook in 2024 weer verschillende projecten kunnen uitvoeren. Een aantal belangrijke projecten zijn:

- Het bezoekerscentrum in Natuurpark Lelystad is vernieuwd. De grote grazers die in het natuurpark leven, zijn in het bezoekerscentrum in de schijnwerpers gezet. Bezoekers kunnen meer te weten komen over hun gedrag, hun geluid leren kennen en van dichtbij bewonderen.
- Ook hebben we geïnvesteerd in paden, bruggen en bouwwerken: er zijn bouwwerken met houtrot inventief levensverlengend hersteld. We hebben bruggen gerenoveerd, maar er zijn ook bruggen verwijderd en vervangen door een duiker. Er zijn paden gerenoveerd, zodat deze ook voor mindervaliden goed begaanbaar zijn.
- Afgelopen jaar zijn we gestart met het in eigen beheer nemen van het faunabeheer. Hiermee hebben we meer grip op de uitvoering en creëren zo meer rust en veiligheid in onze gebieden. Het NPL-geld is o.a. ingezet om ondersteunende apparatuur als warmtekijkers aan te schaffen waardoor onder lastige omstandigheden de veiligheid gegarandeerd blijft.

- De vervanging van alle (informatie- en regelgevings-)borden in onze gebieden is gestart. Het zal in totaal drie jaar duren voordat alle borden in onze gebieden vervangen zijn.
- Het Flevo-landschap werkt samen met partners aan de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land. Voor het Lepelaarplangebied werken we nauw samen met de gemeente Almere. In 2024 is er hard gewerkt aan de voorbereiding en ontwikkeling van de nieuwe bezoekersontvangst op het voormalig werkeiland aan het Oostvaardersdiep in Almere.
- De ontwikkeling van plannen voor particuliere fondsenwerving, gericht op het genereren van meer inkomsten.
- Ook in 2024 hebben we onze begunstigers en andere stakeholders weer op de hoogte gehouden, o.a. door ons magazine, wat drie keer per jaar verschijnt.
- De kleding van onze vrijwilligers is vernieuwd. Onze vrijwilligers zijn belangrijke ambassadeurs van Het Flevo-landschap en moeten dan ook duidelijk herkenbaar zijn.
- Onze wandel- en fietsroutes zijn digitaal up to date gemaakt en uitgebreid.
- Onderzoek onder 3000 bezoekers van Natuurpark Lelystad, om te leren hoe mensen het belangrijkste natuurgebied van Het Flevo-landschap ervaren: de paden, de dieren, de activiteiten en dergelijke.
- In 2025 bestaat het Natuurpark Lelystad 50 jaar. Ter gelegenheid van deze bijzondere mijlpaal, ontwikkelen we een prachtig boek om het verhaal van het Natuurpark voor het voetlicht te brengen.

Wij worden gesteund door

Deze projecten/activiteiten zijn mede mogelijk gemaakt dankzij de deelnemers van de Nationale Postcode Loterij.

5 Bijzonderheden exploitatie 2024

- De jaarrekening en het jaarverslag 2024 zijn opgesteld conform RJ 650 (Fondsenwervende Instellingen).
- Verandering administratie – scheiding exploitatie en projecten – interne uurtarieven
De wens om exploitatiekosten en kosten voor projecten te scheiden heeft geleid tot twee aanpassingen in de administratieve verwerking van kosten. Omdat zowel de begroting 2024 en de jaarrekening 2023 zijn gebaseerd op de ‘oude’ werkwijze zijn vergelijkingen van de cijfers over 2024 niet meer 1 op 1 mogelijk.
- Een scheiding tussen exploitatie- en projectkosten is mogelijk gemaakt door alle kosten te verdelen over andere categorie-indeling. Iedere categorie is gekoppeld aan een afdeling(en). Voor projectkosten is een afzonderlijke categorie opgenomen.
- De personeelskosten werden verdeeld over doelstellingen en projecten met hulp van uurtarieven voor alle activiteiten. Deze kosten worden nu aan de afdelingen toegerekend en de afdeling is gekoppeld aan een doelstelling.
De opbrengst van subsidies van overheden is lager dan begroot. Dit wordt verklaard doordat in de begroting onttrekkingen uit reserves en fondsen zijn opgenomen onder de subsidies. In een aantal gevallen zijn deze subsidies in het verleden ontvangen en opgenomen in een bestemmingsreserve/-fonds. Daarnaast wordt het verschil verklaard door een lagere realisatie bij grote projecten als Programma Nieuwe Natuur, welke het gevolg is van vertragingen binnen de projecten.
- De opbrengst van producten uit de terreinen (gewas en houtverkoop) is iets hoger dan begroot als gevolg van hogere houtopbrengsten.
- De overige baten zijn hoger dan begroot. Hier is vooral de afwikkeling van een brand een meevaller. Verder bestaan deze baten uit jachtpenningen, parkeergelden, retributie windmolens, verhuur bezoekersruimtes en dergelijke.
- De bestedingen voor de verschillende doelstellingen zijn zoals hierboven beschreven niet goed te vergelijken met de begroting 2024 of de cijfers over 2023.
- De bestedingen voor de doelstelling Terreinbeheer zijn iets hoger dan begroot maar lager dan in 2023. Dit is voor een deel te verklaren door de inzet van meer eigen uren en minder externe inhuur.
- Bij de bestedingen voor de doelstelling Ontwikkeling en Initiatieven is duidelijk te zien dat de projectkosten grotendeels (97%) worden uitgevoerd binnen deze doelstelling. De lagere uitvoeringskosten dan begroot zijn het gevolg van vertraging binnen projecten. De belangrijkste projecten met vertraging zijn Programma Nieuwe Natuur.
- De bestedingen voor de doelstelling Aansturing en Organisatie zijn hoger dan begroot. Dit wordt vooral veroorzaakt door de aanpassingen in de administratie en het niet meer gebruiken van tarieven voor interne uren. Ook dient vermeld te worden dat de kosten van inhuur derden (interim medewerkers) met € 511.717 zijn gedaald ten opzichte van 2023.

Voor een gedetailleerde cijfermatige rapportage verwijzen we naar de Jaarrekening 2024.

Deel 2 - Jaarrekening 2024

Onderdeel van dit jaarverslag is de Jaarrekening 2024. Deze jaarrekening publiceren wij als separaat document.

Colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van

Het Flevo-landschap

Postbus 2181

8203 AD Lelystad

Tel. 0320 - 286 111

Fotografie

Ramon van Bentum, Ernst Dirksen,
Randy van Domselaar, Maarten Feenstra,
Rolf Hendriks, Het Flevo-landschap, InterAxxie
Fotografie, Daan Kooiman-Studio Frameworks,
Marloes Kort, Linde van der Burgh, Paul Poels
Fotografie, Pluim Fotografie, Ryzhkov Sergey,
Jeroen van Wijk

Natuur dichtbij

**HET FLEVO
LANDSCHAP**